

DOMOVINA

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6 Din, polletno 12 Din, celoletno 24 Din; za tujemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun poštna hranilnica, podružnice v Ljubljani, št. 19.388.

Sokolstvo odločno koraka k svojemu smotru

Ob veliki udeležbi odposlancev iz vse države in mnogih zastopnikov narodnih in prosvetnih društev je bila v nedeljo v Beogradu glavna skupščina Sokola kraljevine Jugoslavije. Nj. Vel. kralja je zastopal major g. Pokorny. Navzočni so bili tudi zastopniki češkoslovaškega in ruskega sokolstva in bolgarskih Junakov. Zborovanje je vodil prvi podstarosta SKJ br. Engelbert Gangl, ki je v lepem govoru opisal delo in uspehe sokolstva. Na njegov predlog je bila med burnimi počastitvami sprejeta vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II.

Po pozdravih predstavnikov češkoslovaškega in ruskega sokolstva in bolgarskih Junikov je sledila razprava o poročilih, ki so izšla natisnjena v debeli knjigi. Vsa poročila kažejo izreden napredek vsepovsod, zlasti tam, kjer je sokolstvo pri svojem nesebičnem delu naletelo na težave. Vsa poročila so bila soglasno odobrena. Pri volitvah je bila v glavnem izvoljena dosedanja uprava s podstarostom Ganglom na čelu.

Predložena resolucija je bila sprejeta soglasno. Iz nje povzemamo:

Vera v jugoslovensko misel je živa in nemajna v vseh sokolskih vrstah. Jugoslovenska misel bo vodilna misel vsega sokolskega delovanja in vere v bodočnost.

Sokolstvo je nepolitična organizacija. Glavna skupščina Sokola kraljevine Jugoslavije najodločneje odklanja vse poizkuse s katerekoli strani, da bi se sokolstvo zavleklo v dnevno politiko.

Glavna skupščina prav tako najodločneje odklanja vsa podtikanja nasprotnikov, ki ali namerno ali zaradi neobveščenosti označujejo Sokole za komuniste ali fašiste.

Jugoslovenska sokolska organizacija naj bi zajela vse narodne vrste v mestih in na deželi, da bi mogla v polni meri delati za narod.

Glavna skupščina je po sprejetju poročil župnih starešin z zadovoljstvom ugotovila, da sokolstvo izvršuje v vseh krajih svoje sokolske dolžnosti in kaže svojo sokolsko zavedenost in borbenost. Skupščina izraža sokolskim bratom vseh žup, kjer je sokolstvo v borbi, bratsko vzajemnost. Zlasti izreka polno priznanje, občudovanje in bratsko ljubezen onim bratom, ki so hrabro izpovedovanje sokolskih načel plačali z glavami, z uničenjem imetij in drugimi preganjanji.

Glavna skupščina ugotavlja z zadovoljstvom, da je zamisel sokolske Petrove petletke naletela na navdušen sprejem in polno razumevanje ne samo sokolskih, temveč tudi v drugih nacionalnih vrstah.

Narodna skupščina je sprejela zadružni zakon

Pretekli teden se je v narodni skupščini obravnaval tudi načrt združnega zakona. Razpravo je po poročilih poročevalca večine in manjšine otvoril z daljšim govorom minister za kmetijstvo dr. Svetozar Stanković. Izvejal je med drugim:

»Čprav naše zadružništvo še ni tako razvito, kakor bi bilo želeli, imamo vendarle v naši državi okrog 8.000 zadrug z več kakor 30 zvezami. Naše zadružništvo razpolaga z več kakor dvema in polovico milijarde dinarjev; od tega je okoli pol milijarde njegova lastna glavica, za dve milijardi je pa vlog.

Kot glavna naloga zadružništva se navajata ukinjenje posredovanja in posredovalnega ali trgovinskega zasluga med pridelovalcem in rabnikom in razdelitev tega zasluga med oba. Poborniki zadružništva mislijo, da prihajajo današnja velika nasprotja v gospodarskem in družabnem življenju od posredništva in posredovalnega zasluga. Zadružništvo je torej v gotovi meri naperjeno proti trgovinskemu in podjetniškemu zaslugu. Toda tudi trgovci in celo industrijci se lahko poslužujejo zadrug. Tako dobiva zadružništvo čedalje splošnejši značaj in njegova ostrina postaja vse manj nevarna. Zavoljo tega mu mnogi pripisujejo vlogo ustvarjanja novega gospodarskega reda.

Pred seboj imate zakonski predlog, ki daje zadružništvu kar najširšo možnost delovanja in razvoja. Vse kar ni prepovedano z drugimi zakoni, more biti področje gospodarskega delovanja zadrug. Nikomur ni prepovedan

vstop v zadrugo in zakon tudi ne določa, v katero zvezo naj vstopi katera zadruga, čeprav mora vsaka biti članica vsaj ene zveze. Zakon določa neko razlikovanje zadrug, a izrecno je samo kreditni zadrugi določeno področje. Kreditna zadruga in kreditna zveza se ne moreta baviti z blagovnim prometom, to je z nakupom in prodajo razen za svoje lastne potrebe. Zadružništvu se s tem zakonskim predlogom zajamči popolna samouprava. Država ima sicer pravico nadzorstva nad delovanjem zadrug in zadružnih zvez, toda upravno oblastvo nima nikakega neposrednega vpliva na delovanje zadružnih ustanov. Kjer zaslede oblastva nepravilnosti v delovanju zadrug, morajo to prijaviti pristojnemu sodišču. Novost tega zakona je, da se morajo poročila zadružnih revizorjev v celoti prečitati na skupščini, preden se odobre letni sklepni računi in preden se poda razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru.

Zakon uvaja obvezno revizijo zadrug in zvez. Vsaka zadruga mora biti članica zveze, ki ima pravico do revizije, vse revizijske zveze pa morajo biti članice glavne zadružne zveze, ki postane vrhovna zadružna revizijska ustanova.

Medtem ko se revizijska organizacija zadružnikov končuje v glavni zadružni zvezi, se poslovna organizacija končuje v zadružni banki, katere ustanovitev odreja zakon hkratu s pomembnimi ugodnostmi. Ena izmed teh ugodnosti je brezplačna vožnja zadružnih preglednikov na vlakih in letalnih vožnjah v državnem

izkoriščanju. Najpomembnejša je pa ustanovitev sklada za podpiranje zadružništva. V ta sklad pri Privilegirani agrarni banki se bosta stekala po 2% letnega čistega dobička Državne hipotekarne banke in Poštne hranilnice in 10% čistega dobička državne razredne loterije. Razen tega se bodo pa zbirale v tem skladu tudi vse globe, ki jih določa ta zakon in ves čisti dobiček zadružne banke.

Zakon določa v posebnem poglavju tudi kazni za prekrške svojih določb. Te kazni bodo imele dvojen blagodejen učinek: slarbejši bodo za ohranitev reda v zadrugah, kadar se bodo pa morale denarne kazni izrečati, pojdejo v že omenjeni sklad za podpiranje zadružništva.

Naš namen je bil, da ustvarimo kar najboljši zakon, da bo zaradi morebitnih napak ali neuspehov v zadružništvu čim manj krivde na zakonodajci.

Slišijo se očitki, da je zakonski predlog hotel omejiti svobodo organiziranja in delovanja zadrug. Toda naglasiti moram, da je Glavna zadružna zveza sama zahtevala večjo omejitev svobode organiziranja, ko je zahtevala, da mora biti število zadrug, ki smejo ustanoviti svojo zvezo, čim večje. O zakonu, ki ne krati pravice glede tega, v katero zadrugo naj kdo stopi, in ki ne predpisuje, v katero zvezo mora stopiti kaka zadruga, se ne more reči, da bi omejeval svobodo zadružniškega organiziranja. Glede omejitve delovanja zadrug pa ni mogoče trditi, da bi bila to kakšna novost.

Ločitev kreditnih zadrug od drugih vrst zadrug je zakonski načrt odredil, da se prepreči bolj ali manj opasne kupčije in izrube, ki bi se utegnile pripretiti, če bi se kreditni poslali mešali z drugimi.

Pri razpravi so govorili še številni poslanci, med njimi Ivan Mohorič, ki ga je vsa zbornica poslušala z veliko pozornostjo, je najprej poudarjal, da bi moral biti zakon o gospodarskih zadrugah prav za prav sestaven del trgovinskega zakonika, ker te zadruge predstavljajo samo poseben način pridobitne gospodarske delavnosti. Gotovo pa je, da je ta zakon važen. Zadružništvo ima in bo še imelo pri nas v Jugoslaviji, kjer moramo šele polagoma zbirati svoj lastni kapital, veliko in važno vlogo. Zaradi tega je potrebno, da se temu vprašanju posveča še prav posebna pozornost.

Govornik je dalje opozarjal na zgled kreditnega zadružništva v Sloveniji v dobi narodnih borb in gospodarske osamosvojitve v predvojni dobi. Ta vloga zadružništva pri nas še ni končana in bi moglo prav zadružništvo z zbiranjem prihrankov najširših slojev ustvariti v Jugoslaviji mogočno organizacijo narodnega kapitala in tako postati važen činitelj v našem gospodarskem razvoju. Saj je kreditno zadružništvo samo v Sloveniji zbralo okrog dve milijardi prihrankov malega človeka. Te vrste kreditno zadružništvo bi se moralo razviti po vsej državi. Za to pa je predvsem potrebno, da se sprejmejo v zakon o gospodarskih zadrugah potrebne jamščine, da bo imelo ljudstvo v take zadruge zaupanje in da bo vedelo, da je njegov denar v teh zadrugah varen. Ne smemo pozabiti, da je danes 50 odstotkov vseh kreditnih zadrug moralo zaprositi za odlog plačil ali pa za likvidacijo. To prav gotovo ne more dvigniti zaupanja v zadruge. V predloženem zakonskem načrtu pa ni nič, kar bi nudilo jamstvo, da

se bo tako propadanje zadrug vsaj v bodoče preprečilo in se onemogočilo, da bi zadruge spet kdaj zašle v tako usoden položaj. Kmetijski minister je bil v teku enega leta prisiljen izdati dve uredbi o prisilni sanaciji dveh združenih zvez in je moral v to svrhu zahtevati pomoč državne blagajne. Zato je treba že s samim zakonom ponovitev takih primerov preprečiti. To bi se doseglo, če bi bili v zakonu določeni primerni strogi ukrepi, kar pa se ni zgodilo. Bilo pa bi tem bolj potrebno, ker so se začele v zadnjem času tudi iz političnih razlogov ustanavljati kreditne zadruge, kar gotovo ni zdravo.

Zadruge se ponekod tudi na debelo spuščajo v trgovinske špekulativne posle. Taki posli so nevarni in bi se tega morale zavedati tudi zadruge. Po svoji zadržani misli in po svoji socialni nalogi zadruge ne bi smele vršiti nikakih trgovskih špekulativnih poslov. Danes pa imamo vrsto blagovnih zadrug, ki izkazujejo kljub vsem ugodnostim, ki jih uživajo v primeri s trgovci primanjkljaje, potem pa pozivajo vlado, da jim pomaga in krije primanjkljaje iz državnih sredstev. Zato je obžalovati, da gre ta zakon mimo vsega tega.

Po govorih poslancev je vladna večina sprejela zakon o gospodarskih zadrugah v načelu in podrobnostih.

Čim več plodne zemlje, toliko več kruha

Slovenska zemlja spada med pasivne kraje, to se pravi, da pri nas ne pridelamo dovolj živeža doma in ga moramo uvažati ali pa stradati. Kdor ima redne in dobre dohodke od svojega dela, mu je pač vseeno, od kod pride živež na njegovo mizo. Če bi pa takšen človek le malo pomislil, bi spoznal, da temu ni tako. Človek je odvisen od svoje okolice, zato se ravna tudi višina dohodkov nekmetičkih delavcev po tem, kako se godi med nami stremeti za tem, da bo naš kmet čimveč pridelal, ker bo potem lahko tudi izdal.

Hudi so današnji časi za našega kmeta. Res da so se nekoliko popravile živinske cene v zadnjem času. Toda kaj, ko je moral že po nižjih cenah v škodo prodati živino za davke, obresti in druge neodločljive dajatve. Ostala mu je le najnujnejše potrebna živina, katere višja cena ne koristi prav nič lastniku, preden pa se priredi nov zarod, pretečejo leta.

Tudi žitu rase zdaj zaradi slabe letine po vsem svetu cena, naš kmet ga pa žal nima za prodajo. Mnogi ga morejo še kupovati in jim je višja cena le v škodo.

Ostane le še dohodek od lesa, ki se bo menda spet lahko prodajal v večjih množinah v Italijo. Toda to je najžalostnejše poglavje za bodočnost naše lepe domovine. Na gozdi so že tako hudo razredčeni, da so

vremenske nesreče od leta do leta hujše. Vsako nadaljnjo izsekavanje že zdaj preostalih gozdov more prinesiti naravnost uničenje vsej deželi.

»Kaj naj gremo živi pod zemljo? Kje naj dobimo dela in kruha?« se oglašajo množice. Res hudi so časi, vendar se pa da še marsikje pomagati. Koliko močvirnatoga sveta še leži delno povsem neplođnega ne le v oddaljenih krajih, temveč prav ob glavnih cestah in železnicah vsej deželi v škodo in v veliko sramoto pri tujcih, ki prihajajo med nas. Ves svet si je že davno zavihal rokave in vihti krampe in lopate, da odpelje vodo z mlačnih ozemelj, da bo rasel kruh tam, kjer zdaj domuje konjska smrt, najslabša močvirna trava.

Kaj pri nas res ne zmoremo tega? Treba je čimprej pregledati vsa v poštev prihajajoča zemljišča in se obrniti po nasvete in podporo na bansko upravo. Naj premislijo to res nujno ssemopomoč vsi občinski odbori, naj pritiska vsak državljan, da bo čimprej prišlo do uresničenja te res neodločljive naloge. Čim več plodne zemlje bo, toliko več kruha se bo pridelalo doma. Ne bo treba več dovažati toliko žita od drugod in bo ostalo mnogo denarja med nami v korist slehernemu prebivalcu Slovenije. Na delo torej in ne odnehajte, saj veste: Kdor trka, se mu odpre.

Politični pregled

Skupščinski odbor za preučevanje konkordata je imel predzadnje sredo sejo pod predsedstvom dr. Vojislava Janjiča. Seje sta se udeležila tudi ministrski predsednik dr. Stojadinović in minister pravde dr. Subotić.

Predlog, naj se razprava o konkordatu odloži, dokler ne ozdravi patrijarh Varnava, je bil odklonjen

z večino glasov. Nato je bilo prečitanih 221 vlog pravoslavniških cerkvenih občin, ki zahtevajo, naj se konkordat ne sprejme. »Slovenec« poroča k tej seji, na kateri se je vršila načelna razprava o konkordatu, da je za konkordat glasovalo 11 članov, proti njemu pa 10. Od slovenskih poslancev je glasoval zanj Karel Gajšek (JRZ), proti njemu pa Ivan Prekoršek (JNS) in dr. Jančič (Narodni delovni klub). Proti konkordatu je glasoval tudi predsednik odbora dr. Voja Janjič.

Ob napetem zanimanju vse javnosti

se je v ponedeljek začela v narodni skupščini razprava o predlogu konkordata med Jugoslavijo in Vatikanom.

Zadnje tedne je bilo vprašanje konkordata v ospredju vsega političnega zanimanja. V poslanskih klubih so zadnje čase razpravljali skoro samo o tem vprašanju in se pripravljali za razpravo v skupščini. Vsi klubi so že v naprej zavzeli svoje stališče. Vladni poslanski klub JRZ je sklenil, da morajo vsi njegovi člani glasovati za konkordat. Toda že v skupščinskem odboru je prišlo med njimi do razkola. Sam predsednik tega odbora dr. Janjič je glasoval proti odobritvi konkordata. Prav tako pa tudi drugi član JRZ v tem odboru poslanec Lazarevič. Oba sta zaradi tega izključena iz kluba. Radikalni (staroradikalni) poslanski klub je sklenil, da bo glasoval proti konkordatu. Prva odločitev je zavzel tudi poslanski klub JNS, ki je poudaril, da želi ureditev odnošajev med državo in katoliško cerkvijo, a da smatra predložen konkordat za neuporabno. Tako zveni Delovni klub je pustil svojim članom svobodne roke. Predsednik vlade dr. Stojadinović je ob raznih prilikah dal doliže izjave in naglašal potrebo, da se konkordat sprejme. O tem vprašanju je razpravljaj prejšnji teden tudi sv. sinod pravoslavne cerkve in enajst ekmene ki so bili ob-

13 MIRKO BRODNIK: LJUBEZEN NE UMRE

Preden se je oddahnila, je vlak že potegnil. In potem je šlo od postaje do postaje, povsod izginjajoči stari in prihajajoči novi obrazi. Sprevodnik je Kačarici preščipnil listek in ji povedal, da mora v Ljubljani prestopiti. V Ljubljani je Kačarica že bila, toda spoznala se ni v njej prav nič, saj je bilo najmanj dvajset let, kar je stopala že po njenih ulicah. Toda še precej dolgo je minilo, da je sprevodnik zaklical: »Ljubljana!«

Koliko ljudi je bilo tu na postaji. Kačarica je nikoli ni videla toliko zbranih in zdelo se ji je, da vidi pred seboj mravljišče, ko je stopala po stopnicah vlaka in se potem spustila med množico, ki jo je pogoltnila vase. Z rokami si je odpirala pot, da ne bi zgrešila neznanke, ki je bila kakor ona namenjena v Zagreb, toda vse zaman. Med ljudmi je kmalu izgubila njeno sled.

»Kaj zdaj?«

Ni vedela, kam naj se obrne. Ljudje so jo zmedli, ker jih ni bila vajena. In čedalje več se jih je zgrinjalo v vseh strani. Hladno je bilo. Zavila se je v črno ruto, ki jo je imela že najmanj dvajset let, pa ni dosti zaleglo. Hladna burja je šla skozi obleko in meso do kosti.

Ko je prišla pred postajo, je slepo zavila kar naravnost. Poldrugo uro časa je imela do odhoda svojega vlaka. Kako naj ga prebije? Ob ozki Kolodvorski ulici je gledala po napisih na hišah. Potem je zavila v stran in prišla do sodnije. Poznala jo je, ker je morala

iti некоč tja pričat. Fantje so se pred leti stegli na vasi in ona je bila slučajno priča tega pretepa. Kako je takrat plašno hodila okoli te hiše! Zdelo se ji je, kakor bi bili sodili njo in ne drugih. Komaj so ji prišle izpovedi iz ust in besedo za besedo so morali sodniki vleči iz nje.

No, zdaj se sodnije ni več bala. Samo čutila se je novim hišam v okolici, ki jih je bilo toliko. In potem je prišla do trgovinice z ozkimi vrati, na kateri je bil napis »Mlekarna«.

»Ne bo škodovalo, če se malo ogrejem,« si je rekla in vstopila.

Samo nekaj delavcev je sedelo tam. Ura se je že bližala poldnevu in začutila je, da ima prazen želodec. Naročila si je vročega mleka, vzela iz cule kos kruha in tako poobedovala.

Nekaj časa je ostala v mlekarni, da se je pogrela, potem pa je odšla. Ura ji je povedala, da ima komaj še dobro uro časa. Še malo je pogledala po mestu. Pri tem je iznenada izgubila smer. Hitela je naprej in naprej, toda nikakor ni hotela biti nikjer postaje. Nazadnje je spoznala, da je morala zgrešiti pot.

Kaj zdaj? Če ne bo mogla priti več dovolj hitro na postajo! Prestrašila se je. Pred seboj je zagledala starejšega gospoda in ga vprašala, kam mora iti.

»Mati, saj greste ravno narobe,« ji je rekel. »Kar nazaj pojdite v tisto smer odkoder ste prišli.«

»Jej,« je zajecljala, »zamudila bom. Vlak mi bo ušel.«

»Pa stopite na tramvaj« ji je svetoval gospod. »Kar tu počakajte in sedite na prvega, ki pride. Peljal vas bo naravnost do postaje.«

In tako se je zgodilo, da je Kačarica le še ob pravem času prišla do vlaka. Komaj je zlezla v vagon, že se je vlak premaknil.

In potem je šla pot dalje proti Zagrebu. V vlaklu je bilo toplo, skoraj prevroče. Oddelek je bil poln, da se je morala stiskati v kotu. Sami tuji ljudje so bili. Ni se upala z nobenim sosedom iznegovoriti besede. Vedela je, da se bo vozila štiri ure in kar tesno ji je prihajalo, ko je pomislila, kako dolgo bo še morala tu sedeti.

Počasi so se vrstile postaje. Še pred Zidanim mostom je zaspala in se zbudila šele pri Brežicah.

Ko se je predramila, se je zdrznila in planila kvišku. Ali se ni morda peljala predaleč? Zmedeno je pogledala okoli sebe.

»Kam pa ste namenjeni, mati?« jo je vprašala soseda, gospa, ki je morala biti iz mesta.

»V Zagreb, k hčeri,« je povedala Kačarica.

»Ali se nisem že peljala predaleč?« je še vprašala.

»Ne. Še precej poti nas čaka,« je dejala soseda.

Kačarica se je pomirila. Potem je vprašala gospo, ali pozna Zagreb.

Ta je pritrdila.

Marijina mati ji je začela pripovedovati svojo zgodbo o moževi smrti, ki se je je gospa spomnila iz časnikov. In ko je še povedala, da je Mariji pisala, pa ji ni ona nič odgovorila, se je začela zgražati.

»Da, takšni so otroci,« je rekla. »Sama ne-

javljeni vernikom v vseh pravoslavniških cerkvah. Poslanski klub JRZ je nastopil proti temu stališču in je obsodil niškega škofa, ki je prvi začel izvajati sklepe sv. sinoda. V takem razpoloženju se je začela razprava v narodni skupščini, ki se ob sklepu našega lista še ni končala.

V Londonu spremljajo z veliko zaskrbljenostjo razvoj dogodkov na Daljnem vzhodu.

Vse kaže, da je vojna med Kitajsko in Japonsko postala neizogibna.

Kitajci slej ko prej odločno odklanjajo japonske zahteve, ki pomenijo prav za prav zasedbo vse severne Kitajske, kjer bi se morala kitajska vlada odreči slehernemu vplivu in prepustiti vse ozemlje Japoncem. Kitajska nacionalna vlada je izdala razglas, da ne bo sprejela zahtev, ki niso v skladu s častjo in samostojnostjo kitajskega naroda. Zato vlada tudi ni ustavila prevoza vojaštva v severne pokrajine, kakor je zahtevala japonska vlada. V vseh kitajskih mestih so priredili te dni velika zborovanja, na katerih so zahtevali od vlade, naj brezpogojno brani čast naroda in se z orožjem upre nadaljnjim osvajalnim načrtom Japoncev. Nankinška vlada je včeraj imenovala maršala Čangkajša za vrhovnega poveljnika vseh kitajskih čet. Tudi Japonci se marljivo pripravljajo na oborožen spopad. Zadnje dni je bilo v severni Kitajski izkrcanih 50.000 mož novih japonskih čet. Na Formozu je pripravljenih 400 vojnih letal, s katerimi nameravajo Japonci bombardirati mesta v srednji in južni Kitajski.

V ponedeljek že pozno ponoči

je bil izvršen atentat na polkovnika Koca, voditelja nacionalnega gibanja na Poljskem.

Polkovnik Koc se je mudil v svoji vili v Malem Svideru, letoviškem predmestju Varšave. Nenadno je nastala v njegovi vili silna eksplozija, ki je porušila del hiše. Kakor se je pozneje ugotovilo, se je napadalec skrival veži pod stopnicami. Iz neznanega vzroka pa se je velika bomba, ki jo je imel pri sebi, v atentatorjevih rokah prehitro razpočila. Atentatorja je dobesedno raztrgalo. Polkovnik Koc in ostali prebivalci hiše so ostali neškodovani. V zvezi z atentatom je bilo izvršenih več aretacij.

Po vesteh iz Madrida, se je v ponedeljek začela

nova Francova ofenziva pred Madridom. Frankovci srdito napadajo, vendar po-

hvaležnost jih je. Da ne pride na očetov pogreb, to je pa že prehudo.

Potem ji je Kačarica povedala naslov svoje hčere in gospa jo je poučila, kaj mora storiti, da jo bo dobila. Svetovala ji je, naj vprašuje kar stražnike. Ti ji bodo že pokazali pravo pot. Stražniki pa v Zagrebu niso takšni kakor v Ljubljani. Tam imajo okrogle čelade in po njih jih bo spoznala.

Med pogovorom so se tako pripeljali na hrvatsko stran, in ko je Kačarica na prvi naslednji postaji pogledala skozi okno, je že zaslišala govorico, ki je bila sicer podobna njeni, pa je vendar ni prav dobro razumela.

»Zdaj bomo pa kmalu v Zagrebu, ali ne?« je vprašala Kačarica.

»Da, še dobre četrt ure.« ji je rekla sosedica.

Kačarici je bilo nekam čudno pri srcu. Šele zdaj se je prav zavedela, da se še ni nikoli peljala tako daleč. Kar bala se je, pa sama ni vedela, česa. In skrbelo jo je, ali bo našla Marijo. Neka čudna slutnja se je je lotila. Molče je strmela skozi okno, na zelene travnike ob progi, na hiše, ki so bile tako majhne in siromašne, na ljudi v pisanih nošah, ki so na vsaki postaji vstopali. Potem je bilo iznenada čedalje več hiš okoli in čedalje večje so postajale. Tiri so se razširili in tekli na vse strani. Brez števila vagonov je stalo na njih. In potem se je iznenada odprl ves Zagreb. Kar vzdrhtela je. Tolikšno mesto! Povsod velike palače — zdaj hiti vlak že mimo njih, povsod cerkve, povsod polno ljudi, široke ceste...

Vlak je obstal.

»Zdaj bomo pa izstopili, mati.« ji je rekla sosedica in segla po kovčeg, ki ga je imela na kolici nad svojim sedežem.

membnih uspehov še niso dosegli. Na nekih mestih so vladne republikanske čete pustile maroške čete, ki se bore na Frankovi strani. da so se približale čisto njihovim črtam, nato pa so začele nanje streljati s strojnimi puškami. Zemlja je tam pokrita s kupi mrtvih belcev in črncev. Med Maročani so namreč tudi italijanski askari. Na aragonskem bojišču so se republikanci umaknili s prostora izpred Albarazina in Bronhalesa.

V Češkoslovaški je nastala kriza vlade in je novo vlado spet sestavil dr. Hodža.

V novi vladi je vse pri starem. le finančno ministrstvo je začasno prevzel dozdajšnji minister za šolstvo dr. Franke. Kriza je bila tako hitro rešena, ker je spričo žetve vprašanje žitnih cen zelo pereča zadeva. Vlada namerava dovoliti, da se bodo zvišale cene pšenice in rži, toda le toliko, da bo lahko ostala cena kruhu neizpremenjena.

Gospodarstvo

Stanje vinogradov je po večini povoljno

Banska uprava, oddelek za kmetijstvo, poroča na podlagi došlih poročil iz vinskih okolišev, da je razvoj vinogradov na splošno povoljen, kolikor ni nastopil palež in ni bilo ujem. Letos je posvečena banska uprava na stopju peronospore posebno pažnjo. Prvič se je pojavila peronospora 21. maja (Podgorce pri Ptujju, Paradiž pri Sv. Barbari v Halo, zah, Ljutomer, Novo mesto). Močnejše je pa peronospora nastopila proti koncu junija. Najnevarnejša doba za okužbo je bila letos sredi junija ob času deževja in toplega vremena. Inkubacijska doba bolezni je trajala komaj 10 do 12 dni, dokler peronospora ni nastopila okoli 30. junija, zlasti po vrhovih in mladju trt in tudi po grozdju.

Vinogradniki so po večini štirikrat škropili vinograde. En del vinogradnikov je izvršil celo peto in šesto škropljenje, a kljub temu je še precej od peronospore napadene. ga grozdja. To je pripisovati po večini površnemu škropljenju in sleh sestavi škropiva.

Kačarica se je sunkoma dvignila. Z glavo se je zadela ob sosedni kovčeg, da jo je za trenutek hudo zbolelo. Potem je plašno pogledala okoli sebe in šla za drugimi.

V Ljubljani je bilo na postaji obilo ljudi, tu pa jih je bilo še neprimerno več. Odkod so se le vzeli, kaj jih je prineslo v mesto?

Počasi se je pognetla mimo njih. Ob vratih je morala še nekaj časa stati, preden je našla vozni listek, ki ga je bilo treba oddati. Potem je stopila na veliki trg pred postajo.

Stražnika je hitro našla, ker slučajno ni stal daleč od nje. Plašno je stopila k njemu, pokazala naslov svoje hčere, ki ga je imela napisanega na ovitku pisma, in stražnik ji je v besedah, ki jih je le napol nazumela, povedal, da mora iti najprej naravnost, potem pa na desno.

Bala se je stopiti čez cesto. Povsod so švigali avtomobili, zvonci tramvajev so se rezko razlegali vmes. Vsem ljudem se je moralo strašno muditi. Tako so hiteli, kakor bi jim šlo za življenje. Ni jih mogla dohajati, koliko se je trudila. In iznenada se je spet polotila huda utrujenost, na katero je bila prej v mislih, kako bo v Zagrebu, skoraj čisto pozabila. In lačna je bila tudi.

Premišljala je, kam naj bi zavila, da bi se okrepčala, toda naposled se je odločila, da bo najprej poiskala hčer, in da bo šele potem poskrbela za svoj želodec.

Ko je prišla do naslednjega stražnika, je spet vprašala, kam naj gre. Možak, ki je moral urejati promet, je izprva niti opazil ni. Šele ko ga je plašno pocukala za rokav, se je obrnil in ji pokazal smer, v kateri naj gre. In tako je šla spet dalje. Čez trge in ulice

Grozdje se zaradi ugodnega vremena lepo razvija. Pojav grozdne plesni, o kateri tožijo zadnje čase mnogi vinogradniki, po večini ni bil oidi, temveč peronospora. Kdor je posvečal tretjemu in četrtemu škropljenju večjo pozornost, ta nima napadene grozdja, listje je zdravo pod grozdem in nad njim. To pa je za zoritev največje važnosti.

Oidij se pojavlja v manjši meri. Vinogradniki so že izvedli drugo žveplanje, v kratkem bodo še tretje. Nekateri so primešali pri četrtem in petem škropljenju med galično brozgo za zatiranje plesni žvepleno-apneno brozgo in so dosegli aspebe.

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na mariborskem trgu so se trgovali za kg žive teže: debeli volji po 4 do 4.50, poldebili po 3.50 do 4.80, plemenski po 3.25 do 4.50, biki za klanje po 3.50 do 4.30, klavne krave debele po 3.60 do 4.75, plemenske krave po 3 do 3.75, krave za klobasarje po 2.25 do 3, molzne krave po 3 do 3.50, breje krave po 3 do 3.40, mlada živina po 4 do 5.50, teleta 4 do 6.75 din. Mesne cene: volovskemu I. 10 do 12, volovskemu II. 8 do 10, mesu bikov, krav in telic 6 do 12, telečjemu I. 10 do 12, telečjemu II. 8 do 10, svinjskemu svežemu 10 do 14 din.

Sejmi

25. julija: Dobrovnik, Kozje, Mežica, Slovenska Bistrica; Velika Loka;
26. Kočevje, Cerknica, Domžale, Zalec, Leskovec, Radovljica (blagovni), Sv. Križ pri Ljutomeru, Višnja gora, Teharje, Toplice pri Novem mestu, Kostanjevica ob Krki, Kostrivnica, Lukovk, Ormož, Smartno pri Litiji;
28. julija: Dolnja Lendava, Vrhnika;
31. julija: Dol pri Hrastniku, Konjice, Marenberg, Zagorje (šmarski srez).

Vrednost denarja

Na naših borzah smo 20. t. m. dobili v devizah (s prišteto premijo):

- 1 nizozemski goidinar za 23.98 do 24.13 Din;
- 1 nemško marko za 17.49 do 17.62 Din;
- 1 angleški funt za 216.11 do 218.16 Din;
- 1 ameriški dolar za 43.19 do 43.55 Din;
- 100 francoskih frankov za 163.27 do 164.71 Din;

je stopala mimo hitečih ljudi, zmerom v strahu, da ne bi zašla ali pa da se ji ne bi primerila kakšna nesreča. Na vsakem križišču se je pomišljala in čakala, dokler ni bila cesta čisto prazna.

Čedalje bolj iz mesta so jo pošiljali. Hiše so postajale nižje, bolj poredko posejane. Naposled je na neki hiši brala ima ulice, ki je bila napisana tudi na njenem pismu.

»Zdaj jo bom pa kmalu našla.« si je rekla in srce ji je zaigralo. Iznenada se ji je zazdelo, kakor bi jo bile prevzele nove moči.

Dolga je bila ulica in precej časa je trajalo, preden je odkrila številko, ki je bila na pismu napisana.

Hiša, ki je zdaj stala pred njo, je bila stara. Samo eno nadstropje je imela. Čudno, neprijazno jo je prevzela. Od dima je bila vsa siva in poznalo se ji je, da zidarji že dolgo niso hodili okoli nje.

Pritisnila je kljuko velikih vrat in vse moči je morala zbrati, da jih je odrinila.

Potem je šla skozi vežo in pogledala na prvo stanovanjska vrata. Vzdrhtela je. Tu je bilo napisano ime »Ivan Lončar«, ime družine, pri kateri je Marija služila, kakor je pisala.

Potrkala je.

Nihče se ni oglasil.

Nekaj časa je čakala. Roke so se ji tresle. Potrkala je še v drugič in v tretjič. Nič.

Zdaj je šele opazila, da je na vratih zvonec. »Niso me slišali.« si je rekla in pritisnila na zvonec.

Toda tudi zdaj ni bilo odziva.

Dolgo je čakala. Ali res ne bo nikogar. Ustnice so ji drhtele in vsa blede je bila v obraz, od mraza in utrujenosti.

100 češkoslovaških krun za Din 151.64 do 152.74.

100 italijanskih lir za 228.20 do 231.28 Din.
Vojna škoda se je trgovala po 407.50 Din.
Investicijska posojila pa po 90. Avstrijski šilingi so bili v ljubljanskem privatnem letu po 8.53 Din. Nemški čelki stanejo v Ljubljani 12.67 Din.

Drobne vesti

— Naši kontingenti za izvoz v Italijo. Iz Rima se je pred dnevi vrnilo naše odposlanstvo, ki se je udeležilo prvega sestanka italijansko-jugoslovenskega stalnega gospodarskega odbora. Italija je na teh pogajanjih odobrila znatno povečanje dosedanjih kontingentov za izvoz živine, drv, gradbenega lesa in drugih predmetov, ki jih izvažamo v Italijo. Povečanje našega izvoza v Italijo pa seveda temelji na pogoju, da se poveča tudi naš izvoz iz Italije, ker se trgovina vodi na osnovi klirin- ga.

— Nove davščine v korist sklada za pobiljanje živinskih kužnih bolezni. Kmetijsko ministrstvo je že izdelalo načrt novega živinozdravniškega zakona in bo ta načrt v kratkem predložen ministrskemu svetu. Načrt določa novo in popolno preosnovo živinorejske službe in izenačenje vseh dosedanjih živinorejskih zakonov v posameznih deželah države. Novi zakonski predlog določa postavitev samoupravnih živinozdravnikov v vseh občinah z več kakor 10.000 prebivalci, potem ustanovitev živinskih bolnišnic, zavodov za izdelovanje raznih živinskih cepiv in zdravil, ustanovitev državnih podkovnih šol, živinozdravskih zavodov pri banskih upravnih. Ta zakon določa dalje ustanovitev posebnega sklada za pobiljanje živinskih kužnih bolezni. Dohodke bo imel ta sklad od enodotne davščine pri prodaji živine, in sicer pri prodaji živine v državi kakor tudi pri izvozu.

— Izplačevanje starih vlog v Mestni hranilnici ljubljanski. Mestna hranilnica ljubljanska izplačuje od 15. t. m. vse stare vloge, ki 31. decembra l. 1936. niso presegale zneska 20.000 dinarjev, odnosno jih prenaša na nove vloge, ki so vedno izplačljive brez vsake omejitve.

Po Sloveniji gre glas: »Domovina« je za nas

Potem se je počasi obrnila in šla k naslednjim vratom ter tam pozvonila.

Skoraj takoj se je vrata odprla.

Na pragu se je pokazala starejša ženska v domači obleki. Presenečeno je pogledala kmetico v tuji noši in jo vprašala, kaj želi.

Jecljaje ji je Kačarica povedala, da išče svojo hčer.

»Hčer? Pri nas je ni,« je dejala gospa.

»Vem,« je odvrnila Kačarica. Potem ji je v svojo svetlobe, ki je prihajal iz sobe, pokazala naslov, ki ji ga je bila dala Marija.

Gospa je vzela pismo v roke in naslov prebrala. Dolgo ga je gledala, potem pa je zmajala z glavo in rekla:

»Tu pa nekaj ne more biti v redu.«

Gospa je sicer govorila hrvatsko, a Kačarica je le razumela zmisel njenih besed, in jo je preplašeno pogledala.

»Kaj je?« je vprašala.

»Ta gospod je vendar čisto sam,« je povedala gospa. »Stanovanje ima samo eno sobo in k njemu nikoli ne prihaja nobena ženska. Saj smo sosedje, pa ga še nikoli nisem videla v ženski družbi.«

»Kako je to mogoče?« je zajecjajala Kačarica. »Saj mi je hči poslala ta naslov! Mora biti žukaj. Kje naj pa bo? Ali gospoda ni?«

»Ne,« ji je povedala gospa. Potem je poklicala svojo služkinjo in jo nekaj vprašala. Ko se je z njo pogovorila, je povedala: »Gospod je Slovenec in je čez božič odpotoval domov. Menda se vrne šele konec prihodnjega tedna.«

Kačarica je nemo stala pred njo in ni vedela, kaj naj reče in kaj naj stori. Potem se je šele zavedela. Proseče se je obrnila h gospo in ji rekla:

DOPISI

HRASTNIK (Smrtna kosa). Po dolgi in mučni bolezni je pred dnevi preminila gospa Marija Učakarjeva, rojena Gedčlova. Pokopali smo jo na pokopališču na Doži pri Hrastniku. Vedno si je želela uživati srečo materinstva, ali kruta smrt ji je prerezala nit življenja, preden je postala mamica. Naj ji bo lahka domača zemlja!

MALA NEDELJA. Sokolska četa uprizori v nedeljo 1. avgusta ob 16. v svojem domu spevoigro »Svojeglavček«. Velezabavno predstavo si bomo ogledali vsi od blizu in od daleč.

POLJANSKA DOLINA. Žetev v dolini ne bo taka, kakršno smo pričakovali. Vreme ni bilo zadnji čas za žetev ugodno. Bilo je preveč dežja. To je tudi vzrok, da ni takšnega obiska letoviščarjev v dolini, kakor se je nadjalo. Morda bo avgust boljši, a tedaj gredo počitnice h koncu. Nekaj obiskov imamo iz Amerike, in sicer v Ameriki rojenih Slovencev in Slovencev. Te dni sta prispeli na Savodnje-ovo Oseljico dve učiteljici iz Washingtona na obisk sorodnikov Telbanovih, kjer je bil doma njiju oče, brat gospodarja. Njuna mati je iz Savinjske doline. Obe govorita slovenski bolj slabo. No, pa se hosta pri nas bo lje naučili. Obe si nameravata ogledati razne slovenske kraje.

Domače novosti

* **Notranjski javnosti!** Slavnostno odkritje spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju bo na Rakeku nepreklicno 5. septembra. Zaradi tega prosimo vsa društva, da na ta dan ne določajo svojih prireditev, temveč čakajo na povabilo podpisanega odbora za na Rakek, da v slogi počastimo spomin Velikega kralja. Odbor za postavitev spomenika Viteškemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju na Rakeku.

* **Razpisane službe banovinskih cestarjev.** Ob območju sreskega cestnega odbora v Ptujju je razpisanih pet mest banovinskih cestarjev, in sicer za ceste Rogatec—Majšperg, Ptuj—Senarska dve mesti, za ceste Ptuj—banovinska meja—Rogatec—Žetale—Gorenca eno, za ceste Trbegovci—Mostje—Pacince dve me-

sti. Po eno mesto banovinskega cestarja je razpisano za ceste Sevnica—Planina—Lesično v območju sreskega cestnega odbora v Smarju pri Jelšah, za cesto Gornji grad—Rečica v območju sreskega cestnega odbora v Gornjem gradu in za cesto Grosuplje—Račna—Zdenska vas—Zirče—Fužine v območju sreskega cestnega odbora v Novem mestu.

* **Smrt priljubljenega profesorja.** V noči na soboto je umrl v Ptujju začet od srčne kapil priljubljeni profesor g. Hinko Vodnik v 66. letu starosti. Pokojnik se je rodil v Podtoku pri Ljubljani. Nekaj časa je služboval kot suplent na gimnaziji v Celju, pozneje pa je dobil mesto na nekem zavodu v Grinzingu pri Dunaju. Takoj po prevratu se je preselil v svojo domovino in poučeval na ptujski gimnaziji prirodoslovje. V Ptujju je bil zelo priljubljen, tako med tovariši kakor med dijaki. Takoj po prevratu za časa generstva je bil tudi občinski svetovalec. Velike zasluge si je pridobil tudi pri organizaciji mestne godbe in je bil dolga leta njen predsednik. Časten mu spomin!

* **Možje, ki so prevzeli muslimansko vero, se ne morejo ločiti od žen, s katerimi so se poročili v kaki drugi cerkvi.** Vrhovno šeriatško sodišče v Sarajevu je po dolgotrajni razpravi zaradi mnogostevilnih prestopov v islamsko vero izpoved samo zaradi ločitve zakonov sprejelo sklep, ki bo prepredil te tako česte zlorabe. Sklenjeno je, da moški, ki so sprejeli islamsko vero izpoved, ne morejo ločiti zakonov s svojimi ženami, ki so bili sklenjeni prej po predpisu kake druge veroizpovedi. Zakonci, ki so postali muslimani in bi se radi ločili od svojih žen, s katerimi so sklenili zakone v cerkvah ali uradih kake druge veroizpovedi, morajo po novem določilu te ločitve izvesti tam, kjer so bili zakoni sklenjeni. Določeno je tudi, da lahko sklepajo nove zakone z muslimankami samo takrat, kadar so v prejšnji svoji verski zajednici ločili svoje zakone.

* **Sprejem v podoficirske šole.** Artilerijska podoficirska šola v Čupriji, inženjska podoficirska šola v Mariboru in pomorsko-zrakoplovna, starost od 18 do 21 let, strojna mornariška, starost od 15 in pol do 18 in pol leta in strokovna mornariška, starost od 18 do 20 let. Pojasnila se dobijo pri Peru Francu, kapetanu v pok. Ljubljana, Maistrova ulica 14. Priložiti je kolek ali znamko za 6 Din za odgovor.

»Gospa, svetujte mi, kaj naj ukrenem. Nikogar ne poznam tu in ne vem, kam naj stopim, da mi bodo pomagali.«

»Na policijo pojdite,« ji je svetovala gospa. In Kačarica se je poslovila od nje in šla.

XIV.

Resnica pride na dan.

Ker je bil že večer, Kačarica ni takoj stopila na policijo, saj ni vedela, kje imajo to poslopje. In razen tega je bila tako zmedena, da sploh ni vedela, kaj je z njo. Kakor pijana je hodila po ulicah in nekajkrat je le malo manjkalo, da ni prišla pod avtomobil. Kje je njena hči? Kaj dela? Kaj se ji je zgodilo? Kaj se skriva za naslovom, po katerem ji je doslej pošiljala pisma?

Kačarica si ni vedela odgovora. V negotovosti je tipala okoli sebe. Morda so jo kam odpeljali? Morda sploh ni bila v Zagrebu?

Prišla je do dolgega drevoreda. Opetekala se je. Sedla je na prvo klopi, ki jo je zagledala. Zeblo jo je. Zavila se je s svojo temno ruto, toda nič ni pomagalo. Sklepetala je z zobmi.

Da mora prav njo tako tepsti usoda! Moža je izgubila in zdaj še ne ve, kje je hči. Če so ji kaj naredili?

In kam naj zdaj gre čez noč. Tu na klopi ne more ostati, saj bi zmrznila.

Plinske svetilke so osvetljevale drevored in metale po tleh umazane sence. Čedalje manj ljudi je bilo na ulici in še tisti, ki so prihajali in odhajali, so tako hiteli, ker jih je zeblo.

Potem je zagledala stražnika, ki se ji je počasnih korakov bližal. Obrisala si je oči. Stražnik je zavil k njej in jo vprašal, kaj počenja v tem mrazu na klopi.

»Saj ne vem, kam naj grem,« mu je potolažila. In potem mu je v kratkih besedah povedala svojo zgodbo. Med jokom in solzami, da jo je komaj razumel.

»Le pojdite z mano, mati,« ji je rekel. »Pokazal vam bom, kje boste lahko poceni prenočevali, jutri bomo pa vse naprej uredili, da bo prav.«

»Prišel jo je pod roko in jo privedel do prve gostilne. Tam so ji dali sobo. Prosila je, naj ji prinesejo kaj za večerjo. In dali so ji neko jed, ki je še nikoli ni pokusila. Ni ji šla v tek, tako da je skoraj vse pustila.«

Nato je še prosila za skodelico kave. Dobila jo je in popila, da se je malo ogrela. Nato je legla. Prvič v življenju v tuji hiši, daleč od doma.

Čeprav je bila utrujena, ni mogla zaspati. Čudne misli so ji blodile po glavi in ni se jih mogla ubraniti. Skrb ji je stiskala srce. Vzdihovala in ihtela je ter močila blazino s solzami. Šele čez dolgo, dolgo ji je usmiljeni spanec zatisnil oči.

Zbudila se je, ko je bil že svetel dan. Vstala je, toda čutila je, da je še prav tako izmučena, kakor je bila prej. Toda nekoliko se je le potolažila.

Ko je plačala, je odšla. Policijo je kmalu našla, čeprav je bilo precej daleč od nje. S plašnimi koraki je šla v pisarno. Tam je povedala, kaj se ji je primerilo. Rotila je uradnika, ki je z njo govoril, naj ji poiščejo hčer, naj odkrije, kaj je šla, kam se je z njo zgodilo. S seboj je imela vsa pisma, ki jih je Marija pisala čez Zagreb.

Gospod, ki mu je to pripovedovala, je zamišljen hodil po sobi in se držal za brado.

* **Stiri nove elektrarne ob Soči.** Ze dolgo se vrše priprave za štiri nove velike elektrarne ob Soči. Ena elektrarna, pod Selami pri Sv. Luciji, se je že začela graditi. Soča bo tu zajezena z jezom, ki bo visok 20 in dolg 50 m. Proizvajali bodo 50.000 konjskih sil. Stroški so preračunani na 56 milijonov lir. Druga elektrarna bo stala blizu Kobarida, tretja je v načrtu nad Kanalom, četrta pa v Pevnici.

* **Nove šole v Julijski krajini.** Italijanska vlada gradi nove osnovne šole po vseh krajih Julijske krajine. Vsaka vas naj dobi po eno-razrednico, večji kraji naj pa dobijo tudi otroške vrtce. Samo v idrijski občini bodo nastale tri nove šole, in sicer ena v Zavrčcu, druga in tretja pa na Vrsniku nad Žirni in v Srednji Kanomlji. Idrijska občina, ki šteje skupno okrog 14.000 prebivalcev, bo z novimi šolami vred imela vsega kar 12 šol. V načrtu je tudi gradnja nove osnovne šole na Ravneh pri Grgarju. Pravijo, da se bo po teh šolah poučevala tudi slovenščina.

* **Huda ura nad Škocjanom.** Nedavno ponoči je divjala nad Škocijansko dolinico strašna nevihta. Grmelo je skoraj celo uro in večkrat je tudi tresčilo, a strela ni napravila posebne škode. K sreči ni bilo toče, ki bi bila uničila vse poljske pridelke. Tamkajšnje ljudstvo je še vedno v strahu, ker je lani strela ubila uglednega 37-letnega posestnika Jožeta Adamiča v Malih Lipljenah, ki je zapustil osem otrok. Tudi letos je udarila strela v hišo premožnega gospodarja Jožeta Gregoriča v Malih Lipljenah, pa k sreči ni napravila posebne škode. Ubila je samo eno šipo in zažgala posteljo, ogenj pa so takoj pogasili.

* **Najdba utoplejca.** Pri železniškem predoru med Trbovljami in Hrastnikom so potegnili iz savskih valov truplo mladega utoplejca. Ugotovilo se je, da je to 25letni mehanik Ladislav Novotny iz Ljubljane, ki je utonil blizu črnuškega mostu.

* **Strela vžiga.** V petek zvečer je nad Galicijo divjala huda nevihta z močnim nalivom in grmenjem. Strela je udarila v veliki kozolec posestnika Polaka Janeza, po domače Matka in mu ga upelila. Polak je bil zavarovan.

* **V duševni zmedenosti je šel v vodo in utonil mali posestnik Leopold Pokiač iz Šaleka.**

* **Statistika smrtnih nesreč pri delu,** ki jo že nekaj let sestavlja osrednji urad za zavarovanje delavcev, izkazuje za lansko leto 107 primerov prerane smrti delavcev, zaposlenih

v tvorniških obratih in pri zemeljskih delih. Iz statistike je razvidno, da se pripeti dosti več smrtnih nesreč pri kopianju predorov, v kamnolomih, pri graditvi cest, v gozdovih in v rudnikih kakor pa pri najrazličnejših strojih v tvornicah. Največ smrtnih nesreč pri delu je bilo lansko leto v savski banovini. Smrtnih nesreč pri delu je seveda v vsej državi dosti več, ker uradi za zavarovanje delavcev nimajo v svojih seznamih velikih skupin ne-kvalificiranih delavcev, ki so začasno zaposleni pri gradnji železnic in cest, v raznih kamnolomih in pri lesni industriji.

* **Silno neurje s točo.** Po hudi vročini prejšnjega tedna se je v petek proti večeru stemnilo nebo nad Črnim grabnom. Od juga je prihrumela nevihta, med katero je padala debela toča. Najhuje sta prizadeti vasi Vrh in Koreno. Žito, ki je letos prav lepo dozorelo, je uničeno tik pred žetvijo. Škoda je tem večja, ker so tudi ob turščico in sočivje. Le krompir se bo morda še nekoliko popravil. Drevje, obloženo s sadjem, je vse okleščeno. Nevihta je razsajala tudi po moravški strani Limbarske gore, kjer pa toča ni napravila tako občutne škode.

* **Mladiči rekruti,** ki ste potrjeni k vojakom in imate pravico do osvoboditve, skrajšanega roka službe, čimprejšnjega vstopa v kader, odložite službe v kadru, informirajte se in uredite svoje zadeve pravočasno! Ako je rok zamujen, se ne da več pomagati! Pojasnila daje za malenkostno plačilo Per Franc, kapetan v pok., koncesionirana pisarna, Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za odgovor je priložiti kolek ali znamko za 6 Din.

* **Ne od noža, temveč od strupa umrl.** Nedavno so našli v Grušovi mrtvega prekupčevalca Ivana Prunka, ki je imel več ran. Raztelesenje je ugotovilo, da Prunko ni umrl za posledicami ran, zadobljenih z nožem, temveč zaradi zastrupljenja z metilnim alkoholom, ki je v šmarnici.

* **Smrt pod vlakom.** Nedavno je železniški čuvaj našel med Radovljico in Lescami na tračnicah truplo okrog 30 let starega moža. Mož je visoke postave in oblečen v temnorjavo obleko. Pri sebi je imel uro in verižico in ponikljano dozo. Bil je brez denarja. V roki je imel rožni venec.

* **Velika škoda zaradi požara.** V noči na nedeljo je pogorel mlin Jakoba Bračka v Radvencih v Slovenskih goricah. Škoda je zelo velika in le delno poravnana z zavarovalnino.

* **73 krav poginilo od stekline.** Iz Osijelov poročajo, da se je pojavila v Novem Celinu steklina med govejo živino. Zagrebška živilnozdravniška fakulteta je takoj ukrenila vse potrebno, da se nevarna bolezen zajezi. 73 krav je že poginilo. Prizadetih je 65 kmetov, ki so utrpeli nad 250.000 dinarjev škode.

* **Otrokova smrt pod drevesom.** V Ščavnici se je pripetila huda nesreča. 10letni posestnik Ivan Weis je gledal v gozdu, kako so podirali drvesa. Ko je neko drevo pričelo padati, se ni pravočasno izognil, pa je drevo tresčilo z vso silo na Weisa, da je obležal na tleh mrtev.

* **V Račah je gorelo.** Posestniku Antonu Damjanu v Račah je ponoči zgorelo gospodarsko poslopje s senom in tremi vozovi. Škoda znaša okoli 50.000 dinarjev, zavarovan je pa bil za 76.000 dinarjev. Radi sumu požiga so oronžiki lastnika aretirali.

* **Dvakrat zaporedno je udarila strela v hlev posestnika Ludvika Sočiča v Ornelavcih in zanetila na podstrešju požar.** Domači in okoliški gasilci so v prav kratkem času prihiteli na pogorišče in so ogenj hitro pogasili.

* **Samomor pri železniškem prelazu v Medlogu.** Nedavno je pri zloglasnem železniškem prelazu v Medlogu pri Celju spet ugasnilo človeško življenje pod kolesi savinjskega vlaka. Ko je zjutraj vozil osebni vlak iz Celja proti Petrovcem, se je nekaj metrov pred omenjenim prelazom zagnala na progo 25letna Antonija Velunškova, ki ima moža v Mariboru in je v zadnjem času stanovala na Polulah pri Celju. Stroj je Velunškovi odrezal desno nogo in desno roko in vlekel obupan ko še kakih deset metrov s seboj. Velunškova je nekaj minut pozneje izdihnila. Velunškova je stanovala letos do maja v Celju, nato pa se je preselila v Maribor k svojemu možu. V juniju je spet prispela v Celje in se nastanila na Polulah. Zaljubljena je bila v strojevodjo, ki je usodnega dne zjutraj vozil savinjski vlak. Velunškova je že pred dnevi hotela skočiti pod vlak, a je svojo namero opustila, ker na stroju ni opazila omenjenega strojevodje.

* **Vas Slevo je pogorela.** Na tihem, da so to opazili komaj najbližji sosedje, je vas pogorela. Ostala je samo ena stanovanjska hiša. Ogenj so zanetili najbrž otroci. Poslopja so bila po večini lesena. Nekemu fantu, ki je prihranil 7000 dinarjev, je zgorel ves ta denar. Siromašni ljudje so nujno potrebni podpore.

Ko je vse povedala, je obstal in ji rekel:

»Ali boste ostali v Zagrebu?

Odkimala je.

»Ne, še danes bi se rada vrnila domov.«

»Nič hudega,« ji je dejal uradnik. »Samo naslov pustite tu, pa vas bomo takoj obvestili ko bomo vse zvedeli. Brez skrbi bodite. Če je v Zagrebu, jo bomo že našli. Pravite, da gospoda, pri katerem naj bi služila, sploh ni tu? Poizvedeli bomo kje se nahaja, pa bomo njega vprašali. On mora že vedeti, kje se vaša hči mudi, saj so morala priti vaša pisma na njegov naslov in šele potem v njene roke. Le nič ne skrbite. Čakajte, takoj bomo pogledali, kam je odpotoval, saj imamo pri nas vse zapisano.«

Rekel ji je, naj malo sede in odšel je iz sobe. Čez pet minut se je vrnil in zmagoslavno rekel:

»Ga že imamo! — Pred štrinajstimi dnevi je odpotoval. Napisal je, da pojde v Krško. Še danes bomo vprašali tja in naročili orožnikom, da ga bodo zaslišali. Čez tri dni lahko pričakujete da se bo vse pojasnilo.«

Ivan Lončar, Andrejev prijatelj, ki je posredoval pošto med Marijo in njim, se je res mudil v Krškem pri svojih sorodnikih. Prvotno je mislil ostati tam samo nekaj dni, potem pa je svoj dopust podaljšal.

Tisti večer, ko se je Kačarica oglasila na policiji in prosila pomoči, je sedel z nekaterimi prijatelji v gostilni. V veseli družbi je bil in tudi sam je bil razigran. Njegov dopust je že potekal in hotel je prebiti še poslednje dni, ki smo mu ostali, v veselju in zabavi.

Tedaj pa so se iznenada odprla gostilniška

vrata in na prag je stopil orožnik in pogledal po sobi.

»Ali je tu gospod Ivan Lončar?« je uradno vprašal.

Ivan se je zdrznil in ga pogledal.

»Da, jaz sem to,« je dejal v zadregi.

»Malo pojdite sem. Nekaj bi vas rad vprašal,« mu je dejal orožnik.

Njegovi znanci so se spogledali in Lončarju je bilo kar nerodno. Zardel je in stopil za orožnikom.

»Najbolje je, če greva v mojo pisarno,« je dejal orožnik. »Nekaj vas moram vprašati. Iz Zagreba je prišlo...«

Lončar se je zamislil. »Iz Zagreba?« In kar nehotе se mu je vsilila misel, da mora biti to kaj v zvezi z Andrejem in Marijo.

Medtem sta že prišla do orožniške postaje.

»Saj sam ne razumem, kaj naj ta reč bo,« mu je rekel orožnik, kakor bi se hotel opravičevati, da ga je motil v družbi. »Poglejte, tole je,« je dejal in mu pokazal pismo, v katerem je bilo napisano, da je prišla v Zagreb neka Kačarjeva in iskala tam svojo hčer, ki naj bi baje služila pri Ivanu Lončarju, pa je uradno ugotovljeno, da je tam nikoli ni bilo. In v uradnem sporočilu je bilo dalje zaproseno, naj orožništvo zasliši Ivana Lončarja, ki se mudi v Krškem, ali kaj ve o Mariji Kačarjevi.

Lončar je sedel in si prižgal cigareto. Potem je začel pripovedovati, kaj je na stvari. Povedal je, orožniku, kako ga je Andrej prošil naj mu pomaga v stiski, in kako je Marija, ki je zdaj komaj dobro uro od doma, pisarila na dom preko Zagreba in prejemale po isti poti tudi pisma od doma.

»Ali se lahko zanesem, da to drži?« je dejal orožnik.

»Seveda,« je odvrnil Lončar in mu potemt dal naslov, na katerega je moral iz Zagreba pošiljati pošto.

»Nekoliko nerodna je ta zadeva za dekle,« je dejal orožnik in se nasmehnil, pa tudi za fanta. Uboga mati je lovila svojo hčer po Zagrebu, ko se ji niti ni sanjalo, kako blizu je v resnici.

»Seveda je nerodno,« je potrdil Lončar, »zlasti zaradi tega, ker je njen fant pri vojakih, kolikor vem, je njegov oče zelo nasprotoval ženitvi med obema, njen pa tudi. Kako se bosta zdaj spogledala, ko bosta zvedela resnico?«

»Njen oče je umrl,« je povedal orožnik. »Zdelo se mi je, da mi je ime Kačar znano in da sem pred kratkim bral o njem. Prefle sem odkril, da je posestnik Kačar iz Zabukovja na sveti večer zmrznil. Najbrž je potem njegova žena svoji hčeri pisala v Zagreb, naj se vrne, pa ni dobila od nje nikakšnega odgovora, ker vi pač niste bili v Zagrebu in je materino pismo obležalo v vašem stanovanju.«

»Da, prav verjetno je, da je bilo tako. To je seveda še dosti huje. Toda končni položaj bo morda le malo izboljšalo. Prej sta bila oba očeta proti poroki, zdaj ostane samo še eden...«

Lončar in orožnik sta še nekaj časa govorila, nato je orožnik napravil zapisnik. Zapisnik je še tisti večer odšel v Zagreb. Lončar pa se je vrnil v gostilno k svoji družbi. Prijatelji so ga izpraševali, kaj je bilo, on pa je molčal.

»Nič posebnega, — samo to je rekel.«

* **Najdba utopljenca.** V Sevnici je progovni čuvaj Matevž Komljanec potegnil iz Save utopljenca, starega kakih 28 let, srednje postave in s črnimi kodrastimi lasmi. Obleden je bil v sivo progasto obleko.

* **Obešenec na boru.** V Stražunskem gozdu so našli na boru obešenega 59letnega upokojenega železničarja Karla Brolyja, stanujočega na Pobrežju. Kaj je gnalo Brolyja v tako žalostno smrt, ni znano.

* **V Savo je skočil.** Nedavno so videli ljudje na črnuškem mostu preko Save mlajšega moškega, ki je bil videti precej nemiren. Nemadno se je pa neznanec vzpel na ograjo in skočil z mostu v Savo. Še preden so mu mogli na pomoč, je izginil v valovih. Nesrečni mladenič je pustil na mostu dve poslovilni pismi, iz katerih so ugotovili njegovo istovetnost. Gre za mehanika Ladislava Novotnega po rodu z Glinca pri Ljubljani. Kaj ga je pognalo v smrt, ni znano. Kaže pa, da je bila kriva nesrečna ljubezen.

* **Med spanjem zgorel.** V Starošincih je sredi noči nastal požar v seniku posestnika Štefana Beraniča. Na seniku sta spala posestnikova sinova 12letni Adolf in 16letni Avgust. Med tem ko se je starejši sin rešil starišne smrti s skokom, je Adolf zgorel.

* **Sirovost, ki ji ni primere.** Prejeli smo: Eviški laški župan g. dr. Roš ima že nekaj let v Zgornji Rečici pri Laškem, občina Sv. Krištof, kmečko posestvo. Sam doma iz kmečke hiše, se je g. dr. Roš z velikim veseljem lotil gospodarstva na tem posestvu in je od leta do leta kazalo, da bo postala kmetija vzor tamošnji okolici. Pred sedmimi leti je že dal posaditi na tem posestvu okrog 500 raznih sadnih dreves. Vse drevje je lepo uspevalo in letos so jabolane pokazale prve sadove. Rečiška dolina pa je znana po svoji posirovelosti, ki so jo prinesli v njo zdajšnji časi in vzgoja zadnjih let. Prej dobro kmečko ljudstvo je bilo od izvestne strani nahujskano proti vsemu, kar količkar čuti nacionalno. Val sovražstva pa je zlasti naperjen proti voditelju nacionalnih in naprednih vrst g. dr. Rošu. V spominu je še gonja proti njemu od lanskih občinskih volitev. Ker so ti poskusi brez uspehov, so se lotili nasprotniki drugih načinov ter zagrešili v noči od 13. na 14. julija na posestvu g. dr. Roša grdo lopovstvo. Neznani storilci so izpodrezali, delno tudi olupili in delno polomili drevesne koše preko 300 bujnim mladim sad-

nim drevesom in povzročili g. dr. Rošu škodo za najmanj 30.000 dinarjev. Na eno olupljeno deblo so divjaki pritrtili znani znak celjskega tabora z velikim križem. Žalostno stoji prej lepi sadovnjak in belo olupljena debela vpijejo svetu, kam je privedlo hujskanje iz nasprotnega tabora.

* **Na svoj način podjeten** je bil Ivan Strucelj iz Murače ob Sotli. Nekega dne se je pojavil v vaseh okrog Križevcev oblečen v vojaško uniformo. Hodil je od kmeta do kmeta in »kupoval« konje za vojsko. Denarja ni dal, pač pa potrdila za visoke denarje, ki bi jih morali dobiti kmetje za kupljene konje. Denarci, ki so se obetali, so kmete slepili. Vojak si je seveda zaračunal provizijo, ki je za vsakega konja znašala 300 Din in so mu jo kmetje plačevali kar vnaprej. Ko so pa konje privedli v vojašnico, so spoznali, da so šli na lim pretkanemu sleparju. Na srečo pa so orožniki Strucelja kmalu prijeli. Strucelj je v zaporu prišel do zaključka, da je najboljšje, da si konča življenje. Razbil je okence in si s steklom prerezal žile na obeh rokah. Že nezavestnega so ga našli in odpeljali v bolnišnico. Ker je izgubil preveč krvi, je menda umrl.

* **Zaradi tihotapljenja lesa iz Jugoslavije** sta bila v Julijski krajini pri Godovici prijeta jugoslovenska državljana Jaka Reven iz Rovt in Jaka Potkovšek iz Hotedršice. Pri tihotapljenju lesenih brun so bili udeleženi tudi drugi možje in fantje, toda posrečilo se jim je zbežati, ko se je pojavila obmejna straža. Oba Jugoslovena se bosta zagovarjala pred goriškim sodiščem.

* **Cerkveni ropar Jože Uršič iz Črnice**, ki je vlamljal v razne cerkve po Julijski krajini in se mu je dokazal vlom v cerkev v Črnici in v cerkev na Oseki, je bil poslan v ječo za dobo dveh let. Plačati mora 2000 lir denarne globe in nositi tudi stroške pravde.

* **Zaradi tatvin svinca v skladiščih Idrijskega konsorcija na Vipavskem** se je morala zagovarjati pred sodiščem vrsta domačinov iz okolice Opatjega sela. Med njimi so Andrej Mlečnik, Rudolf Mlečnik, stara 19 in 18 let, Rudolf Saksida, Viljem Cotič in Janez Devetak. Andrej Mlečnik je bil obsojen na 2800 lir globe in tri leta strogega zavora. Saksida na 2400 lir globe in tri leta zavora. Devetak na pol leta ječe in 1200 lir globe.

* **Zaradi svetilke.** Čevljarški pomočnik Miroslav Kariš je bil pred ljubljanskim senatom zaradi dinamov svetilke, katero je ukradel Adolfu Keržanu obsojen na šest

mesecev in petnajst dni strogega zavora ter na 60 Din globe, državljanke pravice pa je izgubil za dve leti.

* **Drzni vlomilci.** Orožnikom se je posrečilo izslediti veliko tatvinsko in vlomilsko družbo. To družbo je vodil Miha Galof, izprijen fant, ki ima na vesti že nešteto tatvin. Galof je v zadnjem času izmaknil v Mariboru pisalni stroj. Sied je držala za njim v Jurklošter, kjer so ga orožniki res prijeli. Ko je Galof videl, da ni izhoda, je po vrsti izdal še šest svojih pajdašev, med katerimi sta bila glavna Matija in Ivan Zemljak. Ivan Zemljak se je ukvarjal v zadnjem času tudi s plombiranjem zob, ki se mu pa ni zmorem posrečilo. Tatvinska družba je kradla v okolici Jurkloštra in ima na vesti celo vrsto tatvin in vlomov, zlasti tudi onega pri trgovcu g. Danielu Frecetu.

* **Ubijalec obsojen na poldrugo leto.** Delavec Ivan Arnšek iz Podšmarjetne gore pri Šenčurju je 3. aprila povabil svoje tovariše na odhodnico v Smoletovo gostilno na Gorenji Savi. Poklicali so ga k vojakom, pa se je hotel posloviti od fantov. Zbralo se je okrog 20 fantov v gostilni. Pili so in peli, dokler ni nastal prepir in pretep. Arnšek se je pred gostilno sprl z nekim tovarišem, v prepir je posegel tudi delavec Ahačič Lovrenc, ki je z dežnikom udaril Arnška po glavi. Tečaj je Arnšek pobesnel. Z nožem je mahal okoli sebe in zadel Ahačiča v vrat. Ahačič se je zgrudil in kmalu nato izdihnil. Arnšek je bil tri dni pred ljubljanskim senatom obsojen na poldrugo leto strogega zavora.

* **Vlom na Studencu pri Devici Mariji v Polju.** Posestnik Fran Kozlevčar in njegova mati Marija sta bila nedavno popoldne zaposljena na polju. Njiju odsotnost je nekdo izrabil in se splazil v Kozlevčarjevo sobo. Odnesele je 700 Din gotovine, nekaj zlatnine in drugih reči, tako da trpi Kozlevčar do 1400 Din škode.

* **Orožnik v vlaku odkril vlom.** Med Pražskim in Slovensko Bistrico je v vlaku službujoči orožnik postal pozoren na dva sumljiva moža, ki sta se s številnimi zavoji peljala v Ljubljano. Pri aretaciji je orožnik izvedel, da sta to 17letni Herman Šramel in prav toliko stari Rudolf Mlakar iz Šmarja pri Jelšah. Mladeniča sta pri zaslišanju priznala, da sta vlomila v vilo hotelirja Ogrizka v Framu.

Kačarica se je res še tisti dan odpeljala domov. Kako se je vlekla vožnja, preden je prišla do Ljubljane, in kako še potem, preden je prišla do doma.

Ko je stopila skozi hišna vrata in sedla za ognjišče, je zahtela. Hlapec je prišel iz hleva in jo tam zagledal. Obstal je na pragu in jo vprašal:

»Kje je pa Marija?«

Kačarica ga je nemo pogledala. Skomignila je z rameni in potem s težavo izdavi iz sebe:

»Ne vem...«

»Kako? Ne veste?«

Odkimala je. Potem se je zagledala predse.

»Pravijo, da bodo zvedeli in mi sporočili...«

»Ali ni tam, odkoder vam je pisala?« se je začudil hlapec.

»Ne, ni je, ni je. Nekje drugje mora biti.«

»Kako je to mogoče?«

»Čez dva dni bom zvedela,« je rekla Kačarica. Ni imela toliko moči, da bi mu bila vse povedala, kar so ji v Zagrebu rekli. Sicer pa tako ni dosti vedela. Kaj naj bi bila govorila? Rekla mu je samo, naj pred ljudmi molči, dokler ne pride obvestilo iz Zagreba.

Miha ji je obljubil in je svojo obljubo tudi držal. Več ljudi ga je vprašalo, kje je Marija, toda vsem je odgovoril, da bo prav kmalu prišla in da je v Zagrebu.

Kačarica sama se ni prikazala iz hiše. Zato tudi nje ni mogel nihče vprašati po hčeri.

Potekla sta dva dneva, polna tesnobe in nestrpnega pričakovanja, pa tudi skrbi in obupa. Kačarica se je potikala po hiši kakor senca. Nikjer ni imela obstanka. Skoraj nič

ni jedla. In na vsakem koraku jo je obhajala slabost. Miha jo je v gospodinjstvu nadomestil, kolikor jo je mogel, toda na kuho se ni dosti razumel, in zato je bil tudi on več lačen kakor sit.

Sele tretji dan je prišlo odrešenje. Proti večeru je prinesel pismonoša ekspresno pismo, ki je prihajalo iz Zagreba.

Kačarica je plašno segla po njem in podpisala potrdilo. Potem je odšla v svojo izbo, zaprla vrata za seboj in z drhtečo roko raztrgala zavitek. Pri srcu jo je bodlo, pred očmi se ji je temnilo. Bala se je, da bo brala v pismu, da je njena hči izginila, da je ne bo nikoli več, da je mrtva. Toda ne. V pismu je bilo samo nekaj vrstic. Policija ji je sporočala, da se mudi njena hči v Podvrhu, številka 35., pri Angeli Petričevi, in sicer že tri mesece v Zagrebu se sploh ni nahajala. Če želi Kačarjeva še kakšno poročilo, naj sporoči, da ji ga pošljejo.

»Pri Angeli Petričevi?« je rekla Kačarica sama pri sebi. »V Podvrhu? Saj je to skoraj pred nosom, ona pa jo je iskala v Zagrebu. Zakaj je Marija to storila? Kaj je mislila, da jo je gnala tako daleč? In potem se ji je začelo počasi svetlikati. Ta Angela Petričeva je botra Podbregarjevega fanta... Andreja... Torej mora biti Andrej vmes. Andrej, ki ga je že čisto pozabila. In zakaj je Marija ušla? In prav tiste dni, ko je Andrej odhajal k vojakom?«

Ni si vedela odgovora. Prave resnice še ni slutila.

»Marija... Petričeva...« je neprestano ponavljala.

Kaj naj zdaj stori? Ali naj pošlje koga tja? Sploh pa, ali je Marija tam? Ali ni morda to samo drugi naslov, ki je prav toliko vreden, kakor je bil tisti iz Zagreba? Ne, nikogar ne sme poslati. Sama mora iti pogledat, ali je ta naslov pravilen, ali je Marija res v Podvrhu.

Toda ta dan je bilo že prepozno. Sklenila je, da se bo odpravila tja drugo jutro na vse zgodaj.

Ko je stopila iz svoje izbe, je srečala Miho na pragu.

Hlapec ji je pogledal v obraz in videl je, da ni več tako obupana, kakor je bila prej.

»Kakšno vest ste dobili?« jo je vprašal.

Kačarica ga je pogledala. Dve solzi sta se ji pokazali v očeh. V zadregi se je z rokavom obrisala, potem pa je dejala:

»Miha, jutri zvečer bo Marija doma!«

XV.

OBISK

Še tisti dan, ko je Andrej zvedel, kakšna usoda je zadela starega Kačarja, je napisal Mariji dolgo pismo. V njem jo je skušal potolažiti in jo je povpraševal, kaj bo zdaj ukrenila.

Ko je pismo oddal, je nestrpnost čakal nje-nega odgovora. Zelo pa se je začudil, ko je čez štiri dni dobil odgovor, ki ga pa ni napisala Marija, ampak botra.

Izprva se je prestrašil. Ali je morda Marija bolna, da sama ne more pisati, ali kaj? Hlastno je raztrgal ovitek in prebral botrino pismo. Glasilo se je:

(Dalje.)

* **Vlomilec in tat, ki se je javil sam.** Te dni je bilo znanemu dirkaču Francu Kajtnerju ukraden iz neke gostilne novo dirkalno kolo. Policija je že nekaj dni pozneje ugotovila tatu v osebi 28letnega Ivana A. iz Konjic. V nedeljo pa se je storilec sam javil na policiji. Povedal je, da je okrog velike moči poneveril svojemu prijatelju v Mariboru kolo in ga prodal. Dalje je vlomil pri posestniku Sitarju v Stožice in ukradel žensko kolo. S kolesom se je odpeljal proti Celju, med potjo pa se je skesal, pustil kolo pri nekem kozolcu v Arji vasi in pustil tam listek z označbo, čigavo je kolo. Tega kolesa pa še niso našli. S kolesom, ki ga je ukradel Kajtnerju, se je peljal v Maribor, pa se je spet skesal, se vrnil s kolesom in ga pustil v

neki gostilni v Vojniku. Čudnega prijatelja koles so izročili sodišču.

* **Obsojena občina.** Pod tem naslovom so priobčili zagrebški listi naslednje poročilo, ki ga je izdala Agencija Avala: »V noči od 28. na 29. junija so neznaki posekali in uničili vinograde tih posestnikov v občini Kravarskem v srezu Veliki Gorici. Oblastva so uvedla preiskavo, vendar krivci niso bili najdeni. Škoda se ceni na 16.000 Din. Razlog za dejanje je politična mržnja, ker so oškodovanci pri zadnjih volitvah glasovali za vladno listo in so tudi zdaj pristaši vlade. Ker krivcev ni bilo mogoče najti, so oblastva odredila, da je občina dolžna oškodovancem povrniti škodo, ki jim je bila povzročena zaradi njihovega političnega delovanja. Iskanje krivcev se še nadaljuje.«

Otok, na katerem ženske ne zdržijo

Sredi Tihoga morja je samotni in do zadnjega časa skoro čisto pozabljen otoček Howland, ki meri samo kakih 12 kvadratnih kilometrov.

Odkril ga je že leta 1842. neki kapitan, ki je brodil po Tihem morju in brskal za zakladi. V svojem dnevniku ga omenja na kratko, češ da je na njem le nekaj napol suhih kosovskih orehov in velikanske množine ptičev, ki so »pridelali« izredno mnogo dragocenega in redkega apnenčevega gnojila. Zato so se nekateri srečolovci vendarle odpravili tja, prgrabili in odnesli, kar se je dalo odnesti, preplašili ptiče, da so pobegnili z otoka in tako vzeli otoku vsako vrednost, zaradi česar se tudi ni nihče več potegoval zanj.

Leta 1935. pa je Amelia Earhardtova, ki je pred nekaj dnevi na poletu čez morje izginila, preučevala polet okoli sveta in spoznala, da bi bil samotni otoček zelo pripravno oporišče za letala, ki letajo nad Tihim morjem med Ameriko in Avstralijo. Hkratu pa so prišli do tega spoznanja tudi Američani, ki so tudi dognali, da otok uresno ni last nobene države. Zato so hitro dali prepejati tja nekaj havajskih zdravih fantov, ki naj bi zasadili na otoku ameriško zastavo.

Zdaj živi na otoku kakih dvajset fantov čisto samih. Nobena ženska namreč ne prenese tega neznoznega dolgočasja, enoličnega šumenja in žalostne samote

Človeške glave in noge postajajo večje

Združenje klobučarjev v Londonu je nedavno zborovalo in pri tem nazadnje obravnavalo zanimivo zadevo. V zadnjih osmih mesecih so namreč izmerili v Angliji okrog 15

tisoč človeških glav, da bi izračunali povprečno velikost glave, na katero se je treba ozirati pri izdelavi klobukov. Izkazalo se je, da je treba najpogostejšo obliko klobuka doslej

povečati za poldrugi centimeter. P

Ta ali oni bo morda rekel, da nosijo ljudje zdaj klobuke drugače, kakor so jih nosili prej. Zaradi tega da so potrebni večji klobuki. Profesor dr. Parsons iz bolnišnice sv. Tomaža v Londonu pa misli drugače. Že več let je opazoval večanje prostora med ušesno odprtino in temenom glave. »Če primerjam velikost glav svojih najboljših študentov pred 10 in 20 leti z velikostjo glav zdajšnjih«, je rekel dr. Parsons, »vidim, da postaja človeška glava širša in višja.«

Tudi tvorničarji čevljev so ugotovili, da postajajo ženske noge daljše in širše kakor so bile pred 10 leti. Ženski čevlji številka 36, nekoč ponos lepih ženskih nog, so skoro izginili iz prometa večine evropskih držav in tudi v Ameriki. Celo povprečna velikost, za katero je dolgo veljala številka 37, se vedno bolj pomiika k številki 38. Tudi tu ni za povečanje odgovorna moda.

O podobnih izpremembah govori tudi oblačilna industrija zlasti pri otroških oblekah. V zadnjih petih letih je treba računati s čisto drugimi merami za deklice in dečke kakor pred 10 leti. Otroci so večji, toda bolj vitki. Pri odraslih postajajo večje glave in noge, dečki in deklice od 6 do 12 let pa so višjih postav. Dojenčki imajo tudi večje glave in ude, med tem ko se okostje v splošnem krči.

Učenjaki domnevajo, da se je zadnja leta bistveno izpremenila prehrana človeka, da je posvečena večja pozornost vitaminski in da so zato nastale izpremembe v žlezah, ki do gotove klobe urejajo rast telesa. Kakšen bo človek, če se bo tako razvijal okrog leta 2000? Ali bo imel veliko glavo, roke in noge, telo pa majhno?

Veda o hormonih, ki so za razvoj telesa nujno potrebni, je že tako napredovala, da bo lahko preprečila večje izpremembe v človeškem telesu. Zato se nam ni treba bati, da bodoči človek ne bo imel zob in las, čeprav so učenjaki ugotovili nagnjenje telesa k temu, da bi postali zobječasoma odveč. Potem bi izgubili tudi lase, kajti med zobmi in lasmi obstoji neka posebna, še ne dognana zveza. Tudi tu poseže vmes veda o hormonih, ki lahko z vbizgi prepreči izpadanje las in zob. Veda naj bi torej obvarovala človeka usode, da ne bo hodil v letu 2000. po sveču kot strašilo brez zob in brez las. Zverjela če to takrat ne bo namerila viška leste.

Arthur Conan Doyle:

2

Maščevalci iz Indije

Tretje poglavje

Kakor si je lahko misliti, je novica, da bodo v graščini Cloombu spet stanovali ljudje, povzročila veliko vznemirjenje v vasi. Številne so bile domneve, ki so jih izrekli klepetavci in klepetulje o vzrokih, zakaj so si Heatherstonejevi prav ta zapuščen kotiček izbrali za prebivališče.

Kmalu se je tudi pokazalo, da Heatherstonejevi ne nameravajo ostati samo kratko časa tukaj, zakaj iz Wigtowna je prispela truma rokodelcev, in zabijanja, žaganja in ropanja ni bilo konec od zgodnjega jutra do pozne noči. Presenetljivo hitro so izginili sledovi, ki jih je zob časa začrtal v zidove, in naenkrat je stala stara hiša spet čedna in prijazna pred teboj, kakor bi bila šele na novo zgrajena. Videlo se je, da generalu ni šla trda za denar in da pomanjkanje ni bilo vzrok njegovega bega iz mestnega življenja.

»Morda je učenjak«, je rekel moj oče neko jutro pri zajtrku, »pa si je izbral ta divje samotni kotiček zemlje, da bo končal kakšno veliko delo. Če je tako, mu drage volje ponudim svojo knjižnico na razpolago.«

Esther in jaz sva komaj zadrževala smeh, ko je tako svečano govoril o svojih dveh vrečah knjig.

»Že mogče«, sem odvrnil očetu, »toda pri kratkem razgovoru s Heatherstonejem nisem dobil vtiska, da sem govoril s književnikom. Vse bolj se mi zdi, da ga je semkaj poslal zdravnik zaradi kakšne bolezni. Če bi videl njegove divje strmeče oči in njegovo bolešno tresoče se prste, bi sam priznal, da je okrepitev v skrajni meri potreben!«

»Bog ve, ali ima tudi družino«, je govorila moja sestra. »Ubožci, kako samotno bodo živeli, saj ni razen nas sedem milj naokoli nobene rodbine, s katero bi mogli občevati!«

»General Heatherstone je slaven oficir,« je pripomnil moj oče.

»No, očka, kaj pa veš o njem?«

»Vidite«, se je smejal moj oče, »vidva se norčujeta iz moje knjižnice, ki pa je včasih vendarle lahko koristna.« Poiskal je rdečo vezano knjižico in začel obračati liste. »To je vzhodnoindijski armadni zapisek za zadnja tri leta«, je pojasnil, »in tu imamo gospoda, ki ga iščemo. John Heatherstone, bivši polkovnik vzhodnoindijske armade, 41. bengalski pehotni polk, kot generalni major upokojen. Zelo zaslužen vojak. Mislim, da smo lahko ponosni na svojega novega soseda.«

»Kaj je morda tudi zapisano, ali je oženjen?« je vprašala Esther.

»Ne!« se je nasmehnil oče. »Tega ne najdem zapisanega v poglavju njegovih državnih činov, kamor, mislim, takšna reč spada.« Očaran nad svojim lastnim dovtipom je oče veselo kimal z glavo.

Vsa zadevna ugibanja pa so se kmalu končala. Ko sem namreč tistega dne, katerega so bila vsa popravila v graščini dovršena, jezdil v Wigtown, sem naletel med potjo na generala, ki se je peljal s svojo družino v Cloomber. Starejša ženska, ki je bila videti shujšana in boleha, je sedela poleg generala, njima nasproti pa mladenič približno mojih let z dekletom, nekaj let mlajšim. Po zdravil sem jih in hotel dalje jezditi, pa je general ustavil voz in mi dal roko. Zdaj sem opazil, da je imel njegov obraz, čeprav je bil trd in rračen, tudi prijazne poteze.

»Kako je z vami, gospod West?« je vzkliknil. »Zaradi nedavnega svojega čudnega obnašanja nasproti vam se moram še opravičiti. Staremu vojaku, ki je mnogo doživel, pač menja ne boste zamerili. Priznati pa vsekako morate, da imate kot škot zelo temno kožo!«

»V naših žilah se pretaka tudi španska kri«, sem mu odvrnil, čeprav mi ni bilo jasno, zakaj ga to tako boje.

»Tako bo, da,« je pripomnil in obrnjen k svoji ženi nadaljeval: »Moja draga, predstavljaj ti gospoda Johna Westa, To pa sta moj sin in moja hčerka. Prišli smo sem, da bi živeli v miru, gospod West v popolnem miru!«

»Mirnejšega kraja bi si ne mogli izbrati,« sem dejal.

»Mislite?« je rekel general. »Tudi meni se zdi, da je tu zelo mirno in samotno. Tulkej

Spet s podmornico na severni tečaj

Cisto skrivaj se je 2. junija napotila iz Liverpoola na poizkusno potovanje angleška podmornica »Sibiria«. Vodja posadke kapitan Edmund Bunner namerava doseči severni tečaj pod ledeno skorjo in tako uresničiti pred leti ponesrečeni načrt raziskovalca ozemlja okoli severnega tečaja, Huberta Wilkinsa.

Pri zdajšnji odpravi so vzeli s seboj tudi veliko jekleno cev, zaprto na obeh straneh, v kateri bodo shranjevali vse znanstvene zapiske. Tako bo za primer, da se posadki pripeti nesreča, splavala ta zaprta cev z zapiski na povišuje vode, srečni najditelj pa bo prejel zanjo 5000 funtov šterlingov nagrade.

Smer, katere se namerava držati Bunner, drži od Liverpoola čez severni tečaj do japonskega pristanišča Jokohame, s čimer bo skrajšana razdalja na 11.200 km namesto 18.500

preko Panamskega kanala.

Vse priprave za to odpravo so se vršile v popolni tajnosti. Pri tej podmornici so uporabili vse najnovejše tehnične pridobitve. Potopiti se more ta podmornica 100 m globoko in ostati štiri dni pod vodo. Posadka more zapustiti podmornico v vsakem trenutku s pomočjo potapljaških naprav. Štirje ogromni vrtalni vijaki, gnani z električno silo, prebijejo v eni minuti osem metrov debelo ledeno ploščo.

Kljub vsem tehničnim pripomočkom so pripravljene na »Sibiriji« še na mnoge druge nevarnosti. Predvsem jih skrbi, kako se bodo prerili skozi ledene gore, ki jih je v teh krajih mogoče zapaziti šele iz razdalje 20 m. Kapitan Bunner računa kljub neštetim težavam, ki jih obetajo, s tem, da bo imel srečo.

Kdor hoče ostati dolgo mlad, mora zadosti spati

Vsak človek potrebuje različen čas spanja. Odrasli ga potrebujejo povprečno osem ur. Važno je, da je spanje trdno in nemoteno. Toda kratko, trdno spanje za trajno ne more nadomestiti zadosti dolgega spanja. Najbolj trdno spanje dosežemo približno poldrugo uro potem, ko smo zaspali. Ta prvi čas najgloblje sanja je nad vse važen za življenje. Naslednje ure prinašajo telesu le rezerve moči. Poznamo pa še drugo vrsto spanja, ki se poglablja počasneje in je šele proti jutru zelo trdno.

Zenska, ki več noči ni dovolj spala, spozna že pred zrcalom, da je videti utrujena in starejša. Noč, ki jo spet v redu prespi, prinaša odpomoč. Pogosto nezadostno spanje pa ostavlja tudi trajna, neugodna znamenja. Telo izgubi svojo prožnost in se stara hitreje, če nima zadostnega spanja. Pravijo, da se v bodočem stanju nabirajo v telesu strupene snovi, ki jih telo v spanju spet izloča. Morda tega ne smemo jemati preveč dobesedno, vsekako

pa se telo, ki se je čez dan obrabilo, v spanju spet poživljuje. Mišice si v spanju hitreje in izdatneje opomorejo kakor s samim počivanjem. Spočiti obraz je videti lepši in mlajši kakor zaspani.

Tudi duševna okrepitev je posledica zadostnega spanja. Po nezadostnem spanju popusti spomin za celih 50 odstotkov. Če prebijemo utrujenost in zaspanost, ki se pojavlja ob običajni uri, se ta pogosto čisto izgubi. Potem je težavno pozneje zaspati.

Mnogo spanja nas ohranja mlade, hkratu nam daljša tudi življenje. Preutrujeno telo se posebno obrabi. To je videti že iz tega, kako se utrujenim ljudem tresejo roke in kako so živčno razdraženi. Desetkrat je treba vzpodbuditi duh, da si nekaj zapomni, kar bi si zapomnil v spočitem stanju takoj. Misel, da ni vredno toliko spati, ker je življenje kratko, je napačna. Življenje postane po zadostnem spanju daljše in prijetnejše.

pač lahko tudi ponoči hodiš okoli, ne da bi naletel na kakšno živo dušo, kaj ne?»

»Ze mogoče,« sem mu odvrnil, »malo je tu ljudi, ki bi ponoči pohajkovali okrog.«

»Torej v tem kraju ni mnogo postopačev in takšnih nepridipravov?«

»Zelo hladno je,« je prekinila Heatherstonejeva žena svojega soproga in se tesneje zavila v plašč, podložen s kožo morskoga psa. »In razen tega samo zadržujemo gospoda Westa!«

»Res je, ženka, prav imaš! Naprej, voznik! Zbogom, gospod West!«

Voz je zadržal proti dvorcu, a jaz sem odjezdil proti malemu podeželskemu mestu.

Ko sem v Wigtownu po Visoki cesti jezdil navkreber, je prihitel iz svoje pisarne gospod MacNeil in mi pomignil, naj obstanem.

»Naši novi najemniki so se že vselili v Cloomber,« je rekel, »davi so se odpeljali.«

»Vem,« sem odgovoril, »sročal sem jih med potjo.«

Ko sem si malega oskrbnika bliže ogledal, sem opazil, da je bil njegov obraz rdeč in da je bil najbrže kakšen kozarček preveč izpil.

»S takimi ljudmi je lahko barantati,« se je smejal. »Saj se razumeva. Koliko stane najemnina za Cloomber? Tako je kratkoma- lo vprašal general in vzel iz listnice obrazec za ček. Dvesto funtov bo plačal, vam rečem. Zraven pa bom še jaz nekaj postrani zaslужil.«

»Misliš sem, da vas lastnik Cloombra plačuje za vse to opravilo,« sem mu pripomnil.

»No, seveda. Če še postrani kaj dobim, bolj drži! General je torej izpolnil ček in mi

ga je vrget na mizo, kakor bi šlo za pisemsko znamko. Takšna je kupčija med poštenimi ljudmi! Ali ne bi hoteli malo pri meni vstopiti in se okrepčati s kozarčkom dobre pijačice?«

»Hvsla lepa,« sem dejal. »Imam še nujna opravila.«

»Prav, prav, opravljeni imajo prednost. Zjutraj zgodaj naj bi ljudje sploh ne pili. To ni dobro. Tudi jaz zjutraj ničesar ne pijem, razen kozarčka pred zajtrkom, da si napravim dober tek, in enega ali dveh kozarčkov po zajtrku zavoljo prebave. Sam mislim, da sem morda glede pijače preveč natančen, toda, kar je prav, je prav. Kaj pa menite o svojem novem sosedu, gospod West?«

»Zaj še nisem imel priložnosti, da bi ga natančneje spoznal,« sem mu odvrnil.

Gospod MacNeil se je potrkal s sredincem po čelu.

»Ali bi radi vedeli, kaj jaz mislim o njem?« je vprašal zaupno. »Blazen je! Kaj bi vi na primer smatrali za znak blaznosti?«

»Če bi vam ponudil prazen ček,« sem rekel

»Vi ste šaljivec! Toda govori resno! Če bi vas kdo vprašal, koliko milij je do bližnjega pristanišča, ali v to pristanišče prihajajo ladje z Vzhoda, ali se tod okoli klatijo postopači in ali je proti najemninski pogodbi, če bi se okoli Cloombra zgradil visok zid — za kakšnega bi vi smatrali takšnega človeka?«

»Gotovo za prenapetega!« sem mu odgovoril in gospod MacNeil mi je pomembno pomignil.

»Če bi general bil tam, kamor spada, bi

× **Dijakom, ki imajo slabe ocene, sport prepovedan.** Madžarski prosvetni minister Hermann je poslal vsem ravnateljem srednjih šol načrt nove uredbe, ki med drugim določa tudi telesno vzgojo dijaštva. V novi uredbi je značilen paragraf, ki določa, da se bo vsem dijakom, ki bodo po prvem semestru imeli slabo oceno, prepovedalo gojenje športa vse do tlej, dokler ne bodo svojih ocen popravili.

× **Mravlje, ki pejejo.** Listi poročajo o raziskovalca učenjaka Autruma, ki se bavi s preučevanjem mravelj. Neka vrsta mravelj ima posebne utripajoče ude, ki z njimi proizvajajo glasove, katerih pa človeško uho ne more slišati. Autrum je pustil, da so mravlje tekle po taki podlagi, ki je bila občutljiva za glasove. Glasove je sprejel z mikrofonom in jih ojačil z zvočnikom. Sicer pa ta vrsta mravelj »peje« le v razburjenosti.

× **V morskem vodi so živila.** Danski raziskovalec morja Krogh je izračunal, da je v Atlantskem morju raztopljenih toliko hranil, kolikor bi jih dalo 20.000 žetev vsega sveta. Krogh je kot prvi izračunal, koliko mesa in krumpirja je v morju v obliki proteina in ogljikovih hidratov. V kubičnem metru morske vode je povprečno 3,9 grama ogljikovih hidratov in 1,5 grama proteina. Žal le, da se ne dao uspešno pridobivati ta hranila iz morske vode.

× **Teža možganov.** Možgani slona tehtajo 4700 gramov, orangutanovi 400 gramov, ovčja 130 gramov, človeški pa 1400 gramov.

× **Bela lastovka.** V predmestju Brna živi rodbina Novotny in na verandi njene hiše že več let gnezdijo lastovke. Nedavno je bilo okrog gnezda izredno živahno. Stari lastovki sta srdito letali okrog gnezda in se zale, tavali vanj, kakor da sedi v njem, vsiljivec. Ko se le nista hoteli pomiriti, je pristavila gospodinja lestvo k steni in šla gledat, kaj je v gnezdu. Lahko si mislimo njeno presečenjen, ko je zagledala v gnezdu čisto belo lastovko. Lastovka ima rdeče oči, kar je značilen pojav albinizma. Bela lastovka je velika redkost. Dolgo pa ne bo uživala svoje, ker jo bodo obsodile na smrt lastovke same, ki takih izjem med seboj ne trpe. V kletki je pa težavno obdržati lastovko, ker potrebuje žive žuželke. Morda bi jo ohranili pri življenju v živalskem vrtu.

× **Rusija je druga največja izdelovalka tovornih avtomobilov.** V letu 1936. je prišla Rusija v izdelovanju tovornih avtomobilov na drugo mesto.

mu ne bilo prav nič treba mučiti možganov zavoljo visokega zidu.«

»Kje bi moral biti?« sem vprašal.

»V wigtowski blaznici!« je vzkljnil možic in se glasno zasmejal, jaz pa sem odjezdil dalje.

Prihod generalove družine v cloombski dvorec ni povzročil večje izpremembe v enoličnosti našega mirnega življenja. Namesto, da bi se udeleževali preprostih zabav, ki jih nudi podeželsko življenje, ali da bi poizkušali, kakor smo upali, pomagati bednim ribičem in kočarjem v vasi, so se nasprotno plašno izogibali vseh ljudi in se komaj upali izza cloombskih vrat.

Kmalu se je tudi izkazalo, da oskrbnikove besede niso bile brez podlage, zakaj cela truma delavcev je začela okoli cloombskega posestva graditi visoko ograjo iz lat.

Ko je bila ograja dovršena in opremljena z ostrimi železnimi bodicami, je bil cloombski park razen izredno spretnemu in drznemu plezalcu nedostopen. Kazalo je, kakor bi bilo staremu vojaku vojskovanje prešlo v kri in meso, tako da tudi v mirnem času ni more živeti brez njega.

General pa je šel še dalje. Dvorec je zablžil z živili, kakor bi bil pričakoval dolgotrajno obleganje. Begič, največji trgovec z žilvili v Wigtownu, mi je sam pripovedoval, da je general naročil pri njem več sto ducatov najrazličnejših konserv.

Lahko si mislite, da taki dogodki niso ostali brez vtiska na praznoverno ljudstvo. Daleč naokoli so bili novi stanovalci cloom-

× **Reden letalski promet med Evropo in Ameriko.** Veliko ameriško vodno letalo »Clipper« je nedavno odletelo iz Foynesa na Irskem v Novo Fundlandijo, da se vrne v Ameriko, odkoder je odletelo 5. t. m. Istočasno je angleško vodno letalo »Caledonia« odletelo iz Nove Fundlandije na Irsko. Kakor javljajo, je ameriško letalo »Clipper« srečno prispelo v Ameriko in pristalo v luki Botwoodu. Za polet reko Atlantskega morja je potrebovalo 16 ur in 24 minut, nekoliko več, kakor so pričakovali, ker se je moralo med potjo boriti z velikim neurjem. Angleško letalo »Caledonia« je tudi prispelo na Irsko. Za pot iz Amerike na Irsko je potrebovalo samo 12 ur in 7 minut in je došlo 8 minut prej, kakor so napovedovali. S tem je bil končan prvi poskus potovanja preko Atlantskega morja tja in nazaj in zdaj bo skoro otvorjen reden letalski promet za potnike, pošto in blago med Ameriko in Evropo.

× **Kako je bilo uničeno mesto Rabaul.** Iz San Franciska šele zdaj podrobneje poročajo o strahoviti nesreči, ki je uničila mesto Rabaul (New Britain) v Ameriki. Grozote so trajale teden dni. Dne 28. maja je orjaški val morja planil čez pristanišče v mesto, ki se je spremenilo v kup razvalin. Drugi dan je nastal potres, ki je porušil še ostalo zidovje in vzhodni del otoka. Slednjič je začel ognjenik Matupi bljuvati žarečo lavo na več kilometrov daleč. Dne 4. junija so začeli bljuvati še trije drugi ognjeniki.

× **Sanje so ji rešile življenje.** V Milanu v Italiji je zbudila veliko pozornost neka ženska, ki je ležala v tamkajšnji bolnišnici, bolna na pljučih. To je bila neka Rosa Maurijeva. Bolezen se ji je čedalje bolj slabšala, tako da so zdravniki obupavali nad njenim ozdravljenjem. Proti vsemu pričakovanju pa je ženska nenadno začela kazati znake izboljšanja in je lahko kmalu zapustila bolnišnico. Zdravniki si niso mogli razložiti tega nenavadnega ozdravljenja. Rosa Maurijeva pa pravi o svojem ozdravljenju: »Ko sem bila tako rekoč že na smrtni postelji, sem imela nekoč čudne sanje. Slišala sem neki glas, ki mi je dejal, da bom kmalu ozdravela. Trdno sem verovala v te sanje in sem zato z velikim hrepenenjem pričakovala, kdaj se bodo uresničile. Od takrat naprej pa se mi je bolezen obrnila na boljše. Zdaj sem popolnoma zdrava.«

× **Zračna zveza Rusije z Ameriko čez severni tečaj.** Ruski letalci Čkalov, Budjakov in

Beljakov so po uradnem sporočilu preleteli iz Moskve do Amerike 12.000 km v 63 urah 25 minutah. Od tega je letelo letalo 5200 m nad morjem in ledom. Od Onege je letalo letelo na slepo skozi vihar, na 72. stopnji severne širine je pa naletelo na vrtnčasti vihar, ki so se mu letalci hoteli izogniti v vzhodni smeri tja do Zemlje Franca Jožefa. To pa ni bilo mogoče in tako so se morali prebiti s poletom na slepo v višini nad 4000 metrov skozi vrtnčasti vihar, iz katerega so prišli šele nad severnim tečajem. Potem so imeli do reke Mackenzie lepo vreme, pozneje so pa spet naleteli na vrtnčasti vihar. Čkalov je v amerškem radiu izjavil, da se bo dala uvesti redna zračna zveza čez severni tečaj. Povedal je, da so leteli 4000 do 5000 metrov visoko, včasih pa tudi nad 6000 m. Lahko bi bili leteli do Los Angelesa, toda njih smoter je bil doseči ameriška tla in spustiti se na enem izmed ameriških letališč. Hrane so imeli s seboj za tri dni, po večini sadje, sočvje, kruh in maslo. Razen tega so pa imeli železno rezervo živil za mesec dni. V Moskvi so trdno sklenili urediti zračni promet med Rusijo in Ameriko čez severni tečaj. Prof. Šmid je izjavil, da bo treba zgraditi na ozemlju okoli severnega tečaja omrežje pomoznih plavajočih postaj na razdalji 480 do 500 km in šele potem bo mogoče govoriti o zračni zvezi med Rusijo in Ameriko preko severnega tečaja.

× **Orangutana je srečal.** Pred leti je šla neka večja družba v portugalski vzhodni Afriki na izlet v džunglo. Takoj pri prvem oddihu blizu pragozda so bili izletniki priča strašnemu boju med orangutanom in levom. Najprej so videli, kako je na bližnjem griču prikoral orjaški orangutan iz pragozda, da bi se v travi solnčil. Previdno si je izbral pripraven prostor za spanje. Čez čas se je prikazala samica v krošnjah drevesa. Gledala je okoli, kje je njen tovariš, in ko ga je našla, je začela metati vanj kamenčke, kar ga pa spočetka ni dosti dražilo. A čez nekaj časa mu je bilo to lučanje vendarle odveč, bliskovito je šinil kvišku in strahovito zarjovel. Nato je bilo videti, kako je orangutan mogočno planil naprej in se začel boriti z levom. Ta boj je bil neznansko grozoten. Obe živali sta tulili od jeze, grizli druga drugo in se valjali po travi skoraj pol ure. Opica je s svojimi rokami ko besna udrihala po levovi glavi. Lev je bil že ves omamljen in zdelo se je, da bo onemogel, pa

je vendar še tako ugriznil orang-utana, da mu je razparal desnico do kosti. Z neznanim srdom se je opica nato zagrizla v leva in mu z nogo razparala trebuh. S poslednjo močjo pa je lev pregriznil orangutanu tilnik, a se je tudi sam zgrudil na tla. Ko je na bojišču vse utihnilo, se je počasi in previdno približala orangutanova samica. Najprej je ovohala mrtvega leva. Ko se pa tudi njen samec ni več zganil, je začela tako neskončno žalostno ječati in se obupno zvijati, da so bili vsi izletniki prevzeti.

× **Smrt od strele na begu iz celice smrti.** Pred štirimi meseci so obsodili porotniki v ameriški državi Alabani dvajsetletnega Teodorja Langleya zaradi umora njegove žene in sestre na smrt na električnem stolu. Langley je zahteval obnovo procesa, a njegova pritožba je bila zavrnjena. Bilo je torej sklenjeno, da pride morilec žene in sestre na električni stol. V smrtni celici v Montgomeryju so pripravili že vse potrebno za usmrtitev zločinca. Toda v noči pred dnevom, ko bi bil moral biti zločinec usmrčen, je razsajala nad Montgomeryjem silna nevihta. Morilec je izkoristil to priložnost, da je pobegnil iz kaznišnice. Posrečilo se mu je dobiti žago, s katero je prepilil železje na oknih. Med grmenjem je pilil železje in se urno spustil po zidu k zemlji. Pri tem se je oprjel na žice od strelovoda, ki je držala od sferhe do tal. Med tem pa se je nenadno zabliskalo. Strela je udarila v strelovod jetnišnice prav v trenutku, ko se je spuščal morilec po žici k zemlji. Langley je bil v trenutku mrtev.

× **Srečni mohamedanci...** Pri mohamedancih v nekaterih pokrajinah Arabije je v navadi moda, za katero bi se morebiti potegovali tudi nekateri petičnejši kristjani. Pri arabskih mohamedancih se često pripeti, da pošče zakonska žena svojemu možu še drugo ženo, če ne more sama opravljati vseh domačih del. Tudi se primeri, da žena sama naroči svojemu možu, naj si pošče še tretjo boljšo polovico. Razumljivo pa je, da se pojavijo pri tem za moža prijaznem poslu včasih tudi velika nesoglasja. Druga žena, ki jo privede mož, ni vseh prvi, ali pa ni žena, ki jo privede prva žena, po godu možu. Ko se je pred nedavno neki mohamedanec upiral želji svoje žene, je žena tožila svojega moža pri kadiju. Kadi je moža obsodil in moral si je proti svoji volji izbrati še tretjo boljšo polovico.

brskega dvorca predmet dnevnih pogovorov. Toda edini sklep, ki so si ga ljudje napravili, je bila pri takih okolnostih verjetna domneva, da je stari general z vsvojo družino vred blazen ali pa da je zakrivil kakšen strašen zločin in se zato pred svojimi zasledovalci skrivil semkaj.

Res je, da se je general obnašal, kakor bi bil duševno bolan, ko sem prvič govoril z njim, a ko sem se drugič sestal z njim, je govoril pametno, da bi pametneje ne mogel. Razen tega so tudi njegova žena in oba otroka živeli samotno. Vzrok torej ni mogel biti v njegovem motenem zdravju.

Naziranje, da se je skrivil pred oblastvi, je imelo še manj opore. Wigtownska grofija je bila sicer zelo zapuščena, vendar pa ne toliko od rok, da bi mogel znan oficir upati, da bi tu brez sledu izginil.

Mož, ki se boji javnosti, bi se tudi ne napravil na tak način kakor general za predmet dnevnega klepetanja. Jaz sem že začel domnevati, da je rešitev te uganke v bolezni težnji po samotnosti. Kmalu smo občutili na lastni koži, kako silno je bila generalova družina obsedena od težnje po popolni samoti.

Moj oče se je neko jutro pojavil pred me. noj in sestro z velikim sklepom.

»Esther, ti se moraš danes obleči v rožasto obleko«, je rekel, »a ti, John, se moraš tudi čedneje obleči. Popoldne pojdemo v Cloomber, da obiščemo generala in njegovo soprogo.«

»Hura, v Cloomber pojdemo!« je veselo vzkliknila Esther in zaploskala z rokami.

»Nisem tu samo veleposestnik in oskrb-

nik«, je rekel svečano moj oče, »temveč tudi njegov sorodnik. In kot tak sem prepričan, da ravnavo po njegovi volji, če izkažemo generalu vse prijaznosti, kolikor jih je mogoče, saj živi vsa družina tako samotarsko in brez prijateljev. Veliki Firdusi pravi: »Dragocen okrask moža so njegovi prijatelji.«

Moja sestra in jaz sva vedela iz izkušnje, da se niso dali več spreminjati sklepi, ki jih je najin oče utemeljil z izreki perzijskih pesnikov.

In tako sva popoldne res videla stati pred vrati zapravljivček z očetom v njegovi drugi najboljši obleki in v novih usnjatih rokavicah na vozniškem kozlu.

»Prisedita, draga otroka!« je dejal oče in veselo počil z bičem. »Moramo pokazati generalu, da nima vzroka, sramovati se svojih sosedov!«

Toda, ah, kdor visoko leti, nizko pade.

Usoda ni hotela, da bi bili naša lepo rejena konjička in naša blesteča se konjska oprava ugajali stanovalcem cloombrskega dvorca.

Pripeljali smo se do vrat, in pravkar sem nameraval skočiti z voza, ko so naši pogledi obstali na veliki leseni tabli, pritrjeni na neko drevo tako, da jo je moral opaziti vsakdo, ki je šel mimo. Na deski so bile z velikimi, črnimi črkami napisane nastopne gostoljubne besede: »General Heatherstone in njegova žena ne želita povečati števila svojih znancev.«

Nemi od presenečenja smo strmeli nekaj časa v te besede odklonitve, nato pa sva Esther in jaz, ko sva doumela vso smešnost položaja, planila v divji smeh.

Moj oče je hitro obrnil konjiča in ju s

stisnjenimi ustnicami in hudournim oblakom grozečega ogorčenja na čelu pognal proti domu.

Se nikdar nisem videl dobrega moža tako ogorčenega, vendar sem prepričan, da njegove jeze ni bila kriva užaljena ničemurnost, temveč misel, da je bil v njem kot zastopniku branksomskega gospodarja tudi ta razžaljen.

Četrto poglavje

Če sem se zavoljo te malo obzirne odklonitve sploh čutil užaljenega, me to ni dolgo držalo. Že drugi dan sem šel spet mimo dvorca in obstal, da sem si še enkrat ogledal usodni napis.

Ko sem tako stal pred napisom in tuhtal, kaj naj bi bil vzrok takšnega postopanja naših sosedov, sem zdajci zapazil, da sta kulkali skozi late ograje dve lepi, mladi dekliški očesci in mi je bela ročica vneta mahala, naj pridem bliže. Ko sem stopil k njej, sem videl, da je bila mlada dama, ki sem jo videl prvič pred dnevi na generalovem vozu.

»Gospod West«, je šepetala in se plašno ozirala na vse strani, »prosim vas moram, da ne zamerite zaradi razžaljenja, storjena vam in vaši sestri. Moj brat je bil v drevoledu in je vse videl, toda ni mogel ničesar storiti. Zagotavljam vam, gospod West, da je tudi nama tisti napis trn v peti, morda še bolj kakor vama.«

»Gospodična Heatherstonejeva«, sem rekel smeje se, da bi jo pomiril, »Anglija je svobodna dežela, in če kakšnemu možu pade na um, da se zapre pred svetom, ga ne more nihče v tem sklepu ovirati.«

(Dalje)

× **Najvišji rudnik zlata.** Med divjimi predpadi najvišjih vrhov v južnoameriških Andih v višini 1500 m nad morjem so zgradili najmodernejšo napravo za pridobivanje zlata. Ta zlati rudnik, ki je najvišji na svetu, spada med najizdatnejša ležišča zlata na svetu in so ga Indijanci poznali že pred davnimi stoletji. Ko so španjski osvojevalci zavzeli Peru, so kopanja zlata zanemarili, saj so ga dobili več kot dovolj po zakladnicah indijskih poglavarjev. Pozneje se je sled za tem rudnikom zaradi nepristopnega ozemlja skoro docela izgubila. Šele zadnje čase so nekateri srečolovci iz starih virov izvedeli za ta zlati raj, ki leži že nad črto navadnih oblakov, in so leta 1932. pregovorili skupino peruanskih bogatinov, da bodo znova začeli pridobivati zlato v teh bajnih višinah. Družba je kupila vse ozemlje v območju rudnika in sklenila, da za vsako ceno spravi do tja ogromne in težke moderne stroje, ki so potrebni za izkoriščanje rudnika. Steže, ki so nekad držale gor, pa so tako zapuščene, da niti človek ne more več lesti po njih, kaj šele da bi se dali spraviti na gore orjaški stroji. Morali so uporabiti najmodernejšo prometno sredstvo, to je letala. Naloga, ki je čakala letala, ni bila lahka. Šlo je za to, da prenese na vrh And nič manj kakor 700 ton strojev in različnega materiala. Stroje so počasi vse z letali spravili v višave. Danes ta rudnik, ki ga skoro neprenehoma loči od sveta gosta plast oblakov, daje ogromno zlata. Letala imajo zdaj prijetnejšo nalogo: iz kraljestva orlov nad oblaki nosijo zlate palice v jeklene blagajne peruanskih bank.

× **Poročeni žive dalje časa kakor neporočeni.** Ameriške zavarovalnice so po triletnem delu izračunale, da dosegaio zakonski ljudje povprečno višjo starost kakor neporočeni. Razlika znaša nekako 20 odstotkov. Za te račune so bile potrebne preiskave, ki so pokazale, da obiskujejo samce in samice mnoge bolezni v dosti večji meri kakor poročene ljudi, tako zlasti influenza, pljučnica, jetika, malokrvnost, kap, razne srčne in želodčne bolezni, vnetje slepiča in sladkorna bolezen. Število neporočenih, ki umirajo za posledicami alkoholizma, je za 400 odstotkov višje kakor število umirajočih za alkoholizmom pri poročenih ljudeh. Pljučnica in podobne bolezni razsaajajo med samci in samicami v večji meri pač zato, ker ti ljudje običajno nimajo urejenega življenja in doma. Isto je z želodčnimi boleznimi, kjer je v glavnem kriva neredna in nepravilna prehrana. Edina bolezen, ki napade samce in nesamce v enaki meri, je rak, a tudi tu je značilno, da je med neporočenimi ženskami 25 odstotkov več takih, ki so žrtev prsnega raka, kakor med poročenimi. Naposled so tudi nezgode med neporočenimi češče kakor med poročenimi. Seveda pa se vrednost teh podatkov precej zmanjša, če pomislimo, da je med samci in samicami veliko število vsakovrstnih pohablencev, dedno obremenjenih, bolnih in takšnih, ki se sploh ne morejo poročiti.

× **Posvečeno kamenje.** Napačno je mnenje, da živijo divjaki kar tako tjavendan in le za zabave, plesu in veselice. Vendar praznujejo vselej takrat, kadar se jim obnese lov ali če postavijo kako večjo stavbo. Zmeraj pa določijo poglavar, kdaj naj bodo plesi. Le s poglavarjevim dovoljenjem smejo bobnati in bobne ima samo on spravljene v svoji hiši. — Za ples se okrasijo Papuanci po svoje: večina z listjem palm, s perjem pičev in z biseri; lasje se jim še bolj bleščijo v olju in rdečilu. Ko v dveh kolobarjih rajajo; tudi pojejo in vsak Papuanec zna po več melodij, ki se jih naučijo drug od drugega in jih zapojejo. Starešine sedijo okrog ognja in opazujejo rajanje mladine. Na gričih ždiijo otroci in matere, ki so kar ponosne na svoje hčere in sinove, če se prav lepo kretajo v vrstah plesalcev. — Ko ples poneha, priredijo tudi kako gledališko igrjo, vendar ne v našem pomenu. Igralsko umetnost pa ima že vsak Papuanec že kar v krvi, vendar so ti gledališki prizori kaj preprosti, so le kratki nastopi, ki prikazujejo razne dogodke iz njihovega vsakdanjega domačega življenja. Posebno ljubezen izkazujejo Papuanci nekaterim kamenjem, ki pravijo o njih, da so »uaropo« — duhovi — ki so padli iz nebes ali pa so prilezli iz zemlje. Vsak tak kamen

ima svoje ime in hranijo jih po svojih kočah in so prepričani, da jih varujejo bolezni in besov. To posvečeno kamenje delijo na moško, žensko in otroško kamenje. Zaverovani so vanje, kakor pač le morejo biti taki prirodni ljudje, kot so Papuanci, povezani z zemljo.

× **Največja mesta na svetu.** Letos šteje New York največje mesto na svetu, že okrog 12 milijonov prebivalcev London jih ima 8 in pol milijona, Tokio nad 6 in pol milijona, Osaka 4 in pol milijona, Berlin nad 4 milijone, Moskva okrog 4 milijone, Šanghaj 3 in pol milijona, Buenos Aires nad 3 milijone, Filadelfija, Hokkaido in Higoo po okrog 3 milijone. Okrog 3 milijonov prebivalcev šteje še Leningrad, nad 2 milijona pa jih imajo Boston, Los Angeles, Pittsburg in Dunaj, blizu 2 milijonov Rio de Janeiro in Detroit, nad poldrugi milijon Hamburg, Budimpešta, Kalkuta, Peking in Tientsin. Nad en in četrt milijona San Francisco, Louis, Cleveland, Birmingham, Liverpool in Varšava. Nad milijon prebivalcev štejejo Manchester, Glasgow, Rim, Milan, Napoli, Barcelona, Madrid, Kairo, Sao Paolo, Mexiko, Bombay, Melbourne, Nagoya, Kioto in Carigrad. Z okolico ima nad milijon prebivalcev Praga, ki šteje sama 950 tisoč, okolica pa okoli 200 000 prebivalcev.

× **Pomen soli v prehrani** radi podcenjujejo. Ker njeno pomanjkanje ali preobilo uživanje rado povzroči v telesu razne motnje, so ljudje nasproti soli nezaupljivi. Sol je živilo, ki ga ne smejo in ne morejo uživati vsi ljudje v enaki množini. To je bilo znano že starim narodom. Že takrat so vedeli, da narodi, hraneči se po večini z rastlinsko hrano, potrebujejo več soli kakor narodi, ki so uživali največ mesno hrano. Drugo zanimivost so opazili belokožci, ko so prišli v vroč pas Sahare in Sudana. V začetku so se čudili domačinom, da uživajo toliko soli, pozneje so bili pa presenečeni, da morajo sami delati isto. Vzrok je v tem, da se z večjim izhlapevanjem iz telesa izloči tudi večja množina soli in pa v rastlinski hrani. Zato nastane v vročih krajih poseben občutek lakote po soli. Sol je človeškemu telesu nujno potrebna snov in je važen sestavni del želodčnega soka. Razen tega ima sol še eno važno vlogo: da namreč zadržuje v človeškem telesu vodo. Meso, mleko, sir, jajca, stročnice in druga taka živila potrebujejo malo soli. Pač pa potrebujejo mnogo soli živila rastlinskega izvora. Zato lahko rečemo, da je sol posebno važno hranilo.

× **Amerika se je odtrgala od Evrope-Afrike.** Nemški učenjak dr. Keindl je nedavno izdal znanstveno delo o nastanku morskih kotlin. O tem vprašanju, ki je povzročilo že toliko znanstvenih sporov je svoječasno pisal že pokojni profesor Wegener in trdil, da se celine premikajo podobno kakor ledeni otoki. Med tem ko se ledeni otoki premikajo na morju, se celine premikajo na nepremičnih nižjih zemskih plasteh. Po Wegenerjevem naziranju je nastala kotlina Atlantskega morja nekako tako, da se je Amerika odtrgala od Evrope-Afrike in splavala proti zapadu, kakor je Rdeče morje nastalo tako, da se je Afrika odtrgala od Arabije in se začela počasi oddaljevati proti zapadu. Kar se tiče zadnje domneve, pa sta dr. Keindl in Wegener pozneje spoznala, da ne more biti pravilna. Dr. Keindl je poznejša dognanja v tej zadevi obrazložil zdej takole: Bila je od znotraj učinkujoča sila, ki je povzročila to, da se je Afrika odtrgala od Arabije in Arabija od Irana. Tu se je razpočila najvišja zemška plast, kar je posledica naraščanja zemeljske prostornine. Skozi to razpoko je izstopila sima, kar je kratica za silicij - magnezij, glavni sestavini kameninske plasti zemlje. Drugi glavni sestavini sta silicij-aluminij (sial), iz katerih sestojijo po dosedanji domnevi v glavnem vsi deli sveta. Wegener je domneval, da sestojijo celine skoro v celoti iz lažjega siala, morska tla pa iz sime. Toda kar se tiče morij, so bile še razne nejasnosti, ki jih je zdaj poskusil odpraviti dr. Keindl. Ta pravi, da izstopa pri povečanju zemške prostornine iz njene notranjosti sima, toda ne tako visoko, kakor sial. S to razliko v višini so nastale morske kotline, v ka-

terih so se lahko zbirale zemske vode. Najsta rejša izmed morskih kotlin bi bila kotlina Tihega morja.

× **Avto na sončni pogon.** Odkar drče po cestah motorna vozila, si tehniki in fiziki prizadevajo, da bi poenostavili in pocenili tudi gonilni material. Od bencina so prešli na nafto, na premog in še na druge snovi, ki se dajo uporabiti v ta namen. Eno najcenejših gonilnih sredstev pa je gotovo izumil angleški fizik prof. Abot iz Chesterfieldda. Izjavil je namreč, da bo v najkrajšem času pred komisijo prikazal nov tip avtomobila, ki ga gonijo — sončni žarki. Posebno ogledalo na tem avtomobilu bo zbiralo in vsrkavalo sončne žarke ter njih toploto odvajalo v posebno pripravo, v kateri se bo stvarjala iz te gonilna sila za avtomobil. Bil bi to avto z najcenejšim pogonskim sredstvom ter bi mogel doseči hitrost 60 km na uro. Imel pa bi hudo pomanjkljivost: deloval bi samo, kadar bi sijalo sonce.

× **Nohti so zdravilo proti golši.** Na Kitajskem obstoji že nekaj stoletij posebna industrija, to je industrija nohtov. Tam je na stotine ljudi, ki žive skoraj samo od tega, da pustijo rasti svoje nohte na rokah in nogah. Ko dosežejo nohti vsaj centimeter nad normalno dolžino, jih prav previdno porežejo in nesejo lekarnarju. Lekarnarji te nohte v posebnih delavnicah zmeljejo v prah. Ta prah, pomešan še z nekimi drugimi snovmi, je baje najboljšo zdravilo proti golši. V zvezi z industrijo nohtov je močno razvita tudi znanost, kako pospešiti rast nohtov, kar je razumljivo. Kitajci, ki prodajajo svoje nohte, gotovo žele, da bi lahko nohte vsak dan porezali. Zato najo vse mogoče maže, pa tudi trpinčenja, da bi pospešili rast nohtov. Dogajajo se celo primeri, da morajo posredovati oblastva, ker starši s svojimi otroci postopajo neverjetno okrutno. Starši so namreč prepričani, da z raznim trdim povijanjem prstov in z zrahljanjem kože okrog nohtov pospešujejo rast nohtov.

Popotnikova torba

Mursko polje v sokolskem taboru

Veržej, julija.

V naše sokolske vrste je prišel nov borbeni duh. Tako je tudi sokolski telovadni nastop v Veržeju pokazal, da je sokolska misel med nami živa. V sokolskih vrstah se zbira vse, kar čuti jugoslovensko.

Z državno zastavo na čelu so krenili veržeski sokolski oddelki na dan prireditve popoldne na postajo, kjer so sprejeli z vlakom prispelle goste. S postaje se je razvil sokolski spre vod z državno zastavo in ljutomersko godbo na čelu. Ob pozdravljanju kmečkega prebivalstva je prikoral sprevod na telovadišče, ki je bilo okrašeno z državnimi trobojnicami.

Nastop je otvorila moška in ženska deca (35), ki je pod vodstvom br. Kozarja in Rosa izvedla ljubke proste vaje. Moški in ženski naraščaj (32), ki sta ga vodila br. Ros in s. Nemčeva, je strumno izvedel svoje proste vaje. Pri raznoterostih je nastopila moška deca (16), ki jo je vodil br. Kozar. Izvedla je nekaj lepših točk s palicami, klobukom in škatlicami. Vse te točke so bile posebnost, ki so razvedrile nastopajoče in občinstvo, ki je deco nagradilo s ploskanjem. Načelnica s. Rosova je nastopila z žensko deco in naraščajnicami (24), ki so prav spretno izvajale konjičke. Potem so nastopili člani na drogu in moški naraščaj nam je pokazal skoke v raznih kombinacijah. Pri orodju smo videli mnogo mlajših dobrih telovadcev. Nastop članov in članic (66) je bilo zelo dober, le prostor je bil premajhen.

Nastop je zaključil pozdrav vseh telovadčih oddelkov domačega društva (64), nato pa je pozdravil vse goste društveni starosta br. Kozar. V vznesenih besedah je zatem nagovoril telovadeče in telovadni oddelki so mu

krepko odgovarjali, da hočejo izpolnjevati Tyrševno geslo, to je delo za narod, čuvanje njegovih pravic, mej in jezika, da ne bodo klonili in da bodo z Nj. Vel. kraljem in z našo vojsko zvesto čuvali Jugoslavijo. Tako so veržejski Sokoli pred občinstvom, ki jih je sto je poslušalo, ponovno obljubili, da bodo služili domovini. Svoj odgovor, prežet od ljubezni do domovine, je končal br. starosta s pozivom, da zakličejo vsi svojemu prvemu starešini Nj. Vel. kralju krepki Zdravo. Zatem je godba intonirala državno himno in sokolsko »Hej Slovani«, ki jo je pelo vse občinstvo.

Sokolski nastop v Veržeju nam je pokazal, da društvo krepko dela in visoko nosi prapor državnega in narodnega edinstva.

Iz Prekmurja

Nevarni cigani. Nedavno ponoči so se priklatili v Gorenjo Bistrico pri Crensovcih cigani, viomili v hišo posestnice Katarine Horvatinove in odnesli razno obleko in perilo. Isto noč so viomili še v hišo posestnika Štefana Rihopa v Gorenji Bistrici in v hišo najemnice Marije Gjerokove v Srednji Bistrici. Odnesli so razno obleko in precej dragocennosti. Orožniki so ugotovili, da so bili na postojni cigani iz družine Čemerjev, ki pa so pobegnili na Hrvaško.

Noši na tujem

Naš rojak žrtev francoskega rudnika

Stiring-Wendel, julij

V sredo 7. t. m. se je zgodila v tukajšnjem rudniku huda nesreča, katere žrtev je postal naš rojak, družinski oče Sersa Franc, po rodu iz Trbovelj, je bil zaposlen kot strelski mojster. Pri tem poslu pa se mu je zgodila nesreča, da je na mestu mrtev obležal.

Pogreb je bil v petek 9. t. m. Vodil ga je naš izseljenski duhovnik g. Stanko Grims. Na zadnji poti sta pokojnika spremljali tudi dve slovenski društvi z zastavama: Slovensko podporno društvo »Edinost« in Kolesarsko društvo s pevskim odsekom »Gorenjskim slavčkom«. Vsem rojakom so stopile soze v oči, ko so naši pevci zapeli več žalostink v zadnji pozdrav svojemu tovarišu. Med pogrebom je igrala francoska rudarska godba. Ob grobu se je poslovil od rajnega gospod Grims in ga pohvalil kot skrbnega družinskega očeta in dobrega kristjana. Na grob mu je bilo položeno več vencev, med njimi tudi »Gorenjskega slavčka«. Položil ga je z lepim nagovorom predsednik g. Kalšnik.

Priljubljeni pokojnik zapušča ženo in tri hčerke. Naj mu bo lahka tuja zemlja, njegovim svojcem pa naše iskreno sožalje!

Poseben vlak westfalskih Slovencev v Jugoslavijo. Ponovno opozarjamo, da se 20. avgusta dopoldne odpelje poseben vlak z westfalskimi rojaki iz Essena preko Duisburga, Kölna, Münchena, Salzburga, Belgija do Ljubljane. Nazaj se odpeljemo 10. septembra popoldne. Vožnja za osebo stane 50 mark in še 1 marko za stroške. Otroci od 4 do 10 let plačajo polovico. Zglasiti je takoj pri predsednikih društev obeh zvez ali pa pri predsednikih zvez. Vožnja je treba plačati najkasneje do 10. avgusta. Rojaki iz Belgije se lahko priključijo v Kölnu, rojaki iz Holandske pa v Duisburgu. Cena ista.

Iz Essena — Stoppenberga (Nemčija) nam pišejo: Dne 13. junija je praznoval 75letnico priljubljeni rojak g. Oblak Anton, soustanovitelj Jugoslovenskega narodnega društva v Stoppenbergu. Po rodu je iz Mostec pri Grižah. Kot rudar je začel delati v Zabukovju že z 11 leti. L. 1896. je prišel v Nemčijo. Zvestemu društvenemu članu in vnetemu bralcu »Domovine« budi naklonjena še vrsta zdravih leti

Starim naročnikom „Domovine“ v Nemčiji

Ko obiščete meseca avgusta svoje rodne kraje, vas prosimo, da ne pozabite prinesiti denarja za zaostalo in tekočo naročnino. Kdor ne pride sam, izroči denar znancu, ki bo prišel. Uprava lista v Knafleji ulici 5 bo vsakomur, ki bo plačal naročnino zase ali za drugega, izročila potrdilo, da bo imel dokaz o plačani naročnini v rokah. Naj nihče ne zamudi te prilike, ker bomo vsem, ki meseca avgusta ne bodo poravnali naročnine, pošiljanje lista ustavili. Opozarjamo še, da je naročnino plačati za toliko izvodov, kolikor jih kdo prejema, in po ceni, ki je zanj dogovorjena. — Uprava »Domovine«.

Novim sezonskim delavcem v Nemčiji

Dan za dnevom prejemo od naših ljudi, ki so nedavno odšli na sezonsko delo v Nemčijo, pisma, da se naročajo na »Domovino«, ki naj jim jo takoj pošljemo. Vsem tem sporočamo, da bomo pričeli pošiljati list le takim, za katere bodo njihovi svojci ali znanci tu v Jugoslaviji plačali ali založili naročnino, ki znaša za inozemstvo letno 48 Din, polletno 24 Din ali četrletno 12 Din. Primorani smo tako ravnati: 1. ker naše položnice v Nemčiji niso veljavne in 2. ker je pošiljanje denarja iz Nemčije zaradi strogih deviznih predpisov zabranjeno. — Uprava »Domovine«.

Strogo opozorilo

Pred časom smo priložili položnice vsem naročnikom »Domovine«, ki še niso poravnali naročnine za leto 1937. Prosimo jih, da izpolnijo svojo dolžnost do uprave »Domovine« ter pošljejo zaostanek, ki nam ga dolgujejo, v najkrajšem času. Pripominjamo, da smo stori-li doslej vse, kar je bilo mogoče, da smo ustregli naročnikom. Zmerom smo bili na razpolago, da so dobili točne odgovore. Zato pa jih ponovno prosimo, da tudi oni store svojo dolžnost do uprave, to je, da poravnajo naročnino takoj. Naročnina je malenkostna, saj znaša letno le 36 Din.

Zamudniki so upravi »Domovine« samo breme, ki povzročajo nepotrebne izdatke in pisarjenje.

Pri tistih, ki ne bi plačali dolžnega zneska, ga bomo izterjali po poštnem nalogu, to se pravi, da bo pošta sama pobrala naročnino »Domovine«. Ker je pa ta način izterjevanja precej dražji, je bolje za vsakega zamudnika, da jo poravnava sam.

Upamo, da se boste našemu pozivu odzvali in poravnali zaostalo naročnino takoj.

Uprava »Domovine«.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Telečji koteleti v omaki. Telečje kotelete (za vsako osebo po enega) razreži, potolci, osoli in malo popoprjaj. V kozi razbeli šest dek masti. Vsak kotelet povaljaj v moki in položi na vročo mast. Ko so se zapekli na eni strani, jih obrni, da se še po drugi strani zapečejo. Nato jih poberi na topel krožnik in pokrite postavi na toplo. V sok pa zamešaj četrt litra kisle smetane, v kateri si raztepla žličico moke. Sok mešaje dobro prevri, nato prilij toliko vode ali juhe, da dobiš srednje gostljato omako. V omako stresi žli-

co sesekljanih kaper in malo limonove lupi-nice. Zdaj zloži v omako pečene kotelete in polorito duši do mehkega. Ko so koteleti postali mehki, jih zloži v toplo plitvo skledo, sok pa pretlači skozi sito, ga zlij nazaj v kozo in ko še enkrat prevre, polij sok po koteletih in daj hitro na mizo. Zraven daš dušen riž, valjanec, cmoke in slično.

Svinjsko meso s porom. 60 dek svinjskega mesa (najbolje plečeta) zreži na tenke kose in zmešaj z eno debelo, a drobno sesekljano čebulo, s soljo, malo popra in sesekljane kumne, strokom stlačenega česna in zvrhano žličico moke. V kozi razbeli šest dek masti, stresi na mast meso in ga praži, da vse skupaj malo porumeni. Med tem pa očisti šest porov, jih dobro zreži in stresi k mesu. Dodaj dve žlici paradižnikove meze ali pa šest zrezanih svežih paradižnikov, premešaj in prilij toliko vode, da dobiš primer-no gostljato jed. Zdaj kozo pokrij in meso pokrito počasi duši, da postane mehko. Med dušenjem večkrat premešaj. Daš s pečenim krompirkom in solato na mizo.

Meso z rdečo peso. Dve rdeči pesi olup in zreži na drobne rezance. 50 dek vlečanega govejega mesa zreži na tenke kose. Eno drobno sesekljano čebulo, žličico sesekljane-ga zelenega peteršilja, malo soli, popra in kumne in noževo konico sladkorja v prahu stresi v lonec ali kozo in zmešaj. Na vrh pa položi tri četrtine kile na tenke plošče narezanega krompirja, prilij liter in pol vode, čez pa tri do štiri deke razpuščene masti ter pokrito pristavi. Vre naj toliko časa, da je krompir že skoraj razkuhan, nato dodaj žličico kisa in naj vre dalje, da postane tudi meso mehko. Daš kot samostojno jed z nari-banim hrenom na mizo.

Korenček kot prikuba. Skuhaj pol kile korenčka v slani vodi. Kuhanega ocedi in pretlači skozi sito. V kozi pa razbeli osem dek sirovega masla, dodaj žličico moke, in ko malo porumeni, dodaj malo sesekljane-ga zelenega peteršilja, malo limonovega soka, po okusu soli, ščeč sladkorja, pretlači korenček in toliko vode, da dobiš gostljato jed. Ko se je korenček pokuhal in postal skoro tako gost, kakor zmešan krompir, je jed gotova. Korenček naložiš v skledo, na vrh pa daš eno zajemalko kuhanega zabeljenega graha. Tako pripravljene korenček daš z govejimi zrezki, ki si jih pripravila v omaki, na mizo.

Praktični nasveti

Hranjenje svežega mesa poleti brez ledu. Na Koroškem uporabljajo poseben način hranjenja mesa poleti. Meso zaklane živali razsekajo po velikosti, kakor ga rabijo za enkratno kuho in pečenje. Take kose vložijo v lesen škaf med kislom mleko, ki naj stoji približno dva mesta visoko nad mesom. Soliti ga ni treba. Posodo z mesom dajo v klet. Dobro je tudi, če pokrijejo škafo s smrekovi-mi in brinovimi vejami. Za konserviranje me-sa 60 kg težke ovce je treba pet do šest litrov kislega mleka. Kadar rabijo meso, ga vzamejo kos za kosom iz škafo in ga dobro izperejo v sveži vodi. Na ta način shranjeno meso ostane sveže nad osem dni tudi v času najhujše vročine. Hraniti se da na ta način tudi sveže meso, kupljeno od mesarja.

Deska za rezanje in drugo testo je navadno precej velika in je v omari premalo prostora zanjo, zato jo imamo po navadi kje na zidu obešeno. Tam pa kaj rada splesni, posebno še, če jo poprej dobro ne posušimo. Splesni pa tudi, če je shramba vlažna. Zato obesi tako desko zmerom v bližini okna, med desko in zid porini kepo papirja, da more zrak do deske in da se deska ne tišči vlažnega zidu. Tako desko, ki visi prsto na zidu, pa je treba pred uporabo vedno umiti ali vsaj dobro obrisati, ker se na njej nabere dosti prahu in druge nesnage.

Lesenino, kakor krožnike, deske, kuhalnice in slično ne pomivaj v prevroči vodi. Take reči dobro namili in potem s prav drobnim peskom in krpo zribaj, umij še v mlačni vodi, obriši takoj s suho krpo in nato še posuši. Lesenine pa tudi ne suši na prevroči peči ali solncu, ker les, če se prehitro posuši, razpo-či ali pa se skrivi.

Radio Ljubljana

od 25. julija do 1. avgusta.

Nedelja, 25. julija: 8.00: Vesel nedeljski pozdrav (plošče). — 9.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (dr. Gvidon Rant). — 10.00: Koncert oddelka godbe »Sloge«. — 11: Iz kraljestva igračka (plošče). — 11.30: Otroška ura: Teta Marička kramlja in prepeva. — 12.00: Koncert na harmoniki (Rudolf Pilihi). — 13.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 13.15: Kar imamo, to vam damo (plošče po željah). — 17.00: Kmetijska gospodinjstva navodila in poročila. — 17.30: Prenos koncerta vojaške godbe iz restavracije Bellevue. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Trije veliki pesniki troimenih bratov: Djura Jakšič, Silvije Kranjčević in France Prešeren (Anka Rakečičeva, profesorica). — 19.50: Verdi: Aida, fantazija (plošče). — 20.00: Za zabavo in za ples (Trboveljski pevski jazz-kvartet, vmes plošče). — 21.20: Cimermanov trio. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Orkestralni koncert (plošče).

Ponedeljek, 26. julija: 12.00: Priljubljeni napravi (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Glasbene slike (plošče). — 14: Vreme, borza. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Karl Snaj Lski — švedski pesnik slovenskega porekla (Luka Smodlaka). — 19.50: Zanimivosti. — 20.00: Dvořak: Slovanski ples št. 1, 2. (plošča). — 20.10: Potreba slovanskega zblizevanja v sedanjosti (profesor Etbin Bojc). — 20.30: Citraški trio »Vesna«. — 21.15: Pevski koncert Majde Lovšetove. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Harmonika (Martin Praprotnik).

Torek, 27. julija: 12.00: Operetni venčki (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Pismice ljubavne, pismice zabavne (Jožek in Ježek). — 14.00: Vreme, borza. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: O pravi poeziji (Siniša Kordič). — 19.50: 10 minut zabave. — 20.00: Richard Wagner: Koračnica iz glasbene drame (Somrak bogov). — 20.10: Sredstva pri vzgoji vajenskega naraščaja (profesor inž. arh. Rado Kregar). — 20.30: Vesele in zdravice poje Slovenski vokalni kvintet, vmes originalna švicarska godba (bratje Malenškovi). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Lahkih nog naokrog (plošče).

Sreda, 28. julija: 12.00: Citraški koncert (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Narodni napravi v raznih priredbah (plošče). — 14.00: Vreme, borza. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Glasbena kultura v slovenski pedagogiki (Dragotin Cvetko iz Ljubljane). — 19.50: Šah. — 20.00: Balalajke (plošče). — 20.10: Mladinska ura: Počitnice doma (Miroslav Zor). — 20.30: Prenos simfoničnega koncerta iz Rogaške Slatine. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Citre solo (Emil Mezgolits).

Četrtek, 29. julija: 12.00: Operna glasba (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Odlomki iz zvočnih filmov (plošče). — 14: Vreme, borza. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.50: 10 minut zabave. — 20.00: Foster: Melodije z juga. — 20.10: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 20.30: Koncert spevov in dvospvov (Jože Gostič in Marjan Rus) — vmes plošče. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Trio mandolin (Antunović, Privšek, Haršlag).

Petek, 30. julija: 12.00: Po naših domačih stezicah (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Koncert oddelka godbe »Sloge«. — 14: Vreme, borza. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Ljudski glasbeni instrumenti (dr. Božidar Širola iz Zagreba). — 19.50: Zanimivosti. — 20: Lucienne Boyer (plošče). — 20.10: Žena in sport (Iva Pregljeva). — 20.30: Pevski koncert Mirka Dolničarja (pri klavirju profesor Lipovšek). — 21.15: Parma: Ksenija (opera na ploščah). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 31. julija: 12.00: Plošča za ploščo, pisana zmes. — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, poročila. — 13.15: Plošča za ploščo, pisana zmes. — 14.00: Vreme. — 18.00. Za delopust (igral bo radijski orkester). — 18.40: Mizarska obrt v št. Vidu. — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Dubrovčani in ideja osvobojenja. — 19.50: Pregled sporeda. — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Tempo, tempo! V 90 minutah okrog sveta (muzikalno počitniško potovanje za radijske poslušalce). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert radijskega orkestra).

Za smeh in kratek čas

RES JE

Narednik je poučeval novince: »No, Janez, kdaj je vojak upravičen, da ga pokopljejo z vojaškimi častmi?«

Janez: »Kadar je mrtev.«

PRI ZDRAVNIKU

Zdravnik vdovi: »Gospa, dobro bi bilo, če bi se spet omožili.«

Gospa (srmežljivo): »O, gospod doktor, ali naj bo to ponudba?«

Zdravnik: »Opozarjam vas, da mi zdravniki zdravila nasvetujemo, a jih sami ne jemljemo.«

NA SODIŠČU

Sodnik ženski priči: »Ali ste poročeni?«

Priča vzdihne.

Sodnik zapisnikarju: »Zapišite samska.«

Sodnik moški priči: »Ali ste poročeni?«

Priča vzdihne.

Sodnik zapisnikarju: »Zapišite poročen.«

POSPEŠEVANJE TUJSKEGA PROMETA

Prvi letoviščar: »Zakaj pa niso napravili na tej strmi skali ograje?«

Drugi: »Ker je treba pospeševati tujski promet. Čim več ljudi pade v prepad, tem zanimivejši je razgled...«

MORDA BI BILO CENEJŠE

Žena: »Možček, moraš mi kupiti novo obleko. V tej me pozna že vsak otrok v našem okraju.«

Mož: »Kaj praviš ženka, ali bi ne bilo cenejše, če bi se preselili v drug okraj?«

TEŽAVNO VPRAŠANJE

»Gospod kandidat,« vpraša profesor medicina, »recimo, da so k vam prinesli človeka, ki je zmrznil. Kaj bi storili?«

»S snegom, bi ga drgnil.«

»Dobro! Zdaj pa recimo, da bi bilo to polti in bi nikjer ne dobili snega...«

NI VEDEL!

Ženka: »Sram te boji, da hočeš kot mož imeti zmerom zadnjo besedo.«

Možek: »Oprosti dušica, saj nisem vedel, da si že končala...«

KAR JE NA SRCU, TO JE NA DUŠI

Žena: »Možček, ali ne misliš, da bi bil že čas, poiskati naši Zori moža?«

Mož: »Morda bi pa počakala, da se javi pravi.«

Žena: »Kaj ti pride na misel! Saj tudi jaz nisem tako dolgo čakala.«

NI BOTANIK

Profesor (možu, ki ogleduje park v Rogaški Slatini): »Ali ste tudi vi botanik?«

Mož: »Ne, ampak Ljubljčan...«

Mali oglasi

POSOJILA

na vknjižbe, poroke, trgovcem na menice in lombard, državnim in mestnim uradnikom na plače kakor tudi kmetom preskrbimo takoj. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Triumph«, Zagreb, Ilica 21.

ZDRAV KMEČKI FANT

star 17 let, se želi izučiti v avtomehaniki. Povprašati je pri Vinku Knezu, Svibno, pošta Radeče pri Zidanem mostu.

SPREJMEM ČEVLJARSKEGA VAJENCA

v svo oskrbo. Rakovec Jožef, Duplje št. 17, pošta Križe na Gorenjskem.

HRANILNE KNJIŽICE

prodane ali kupite zelo ugodno potom moje oblastveno dovoljene pisarne. Takojšnja gotovina. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ul. 12. Telefon 38-10.

OSTANKI

IZ MARIBORSKIH TEKSTILNIH TOVARN, pristnobarvni, brez napak, noben kos izpod 3 m, in sicer:

Paket »Serija H« z vsebino 16—21 m prima oxfordov, cefirjev, touringov in frenžev za posebno močne moške srajce v najlepših vzorcih.

Paket »Serija M« z vsebino 16—21 m pralnega blaga za ženske obleke in dečve, kretona in druka za predpasnike, delena, krepa in polsvile za bluze in obleke v izbano lepi sestavi.

Paket »Serija « z vsebino 3—3.20 m dobrega sukna za moško obleko, damski kostum, oziroma plašč. Vsak paket poštine prosto samo 136 Din.

Serijo H in M pošiljam tudi mešano, torej vsakega pol. Stalna zaloga ostankov finega sukna in kamgarna od 62 Din naprej. Neprimerno vzajem nazaj in zamenjam. Pišite še danes na razpošiljalnico »KOSMOS«, Maribor, Kralja Petra trg.

HRANILNE VLOGE

vseh denarnih zavodov, terjatve in vrednostne papirje vnovčim najkulantneje po najvišji ceni takoj v gotovini A. Planinšek, Ljubljana, Beethovnova ul. 14. Telefon 35-10.

BURET

lister in vsa lahka letna oblačila v elegantni izdelavi nudi ceneno

PRESKER

SV. PETRA CESTA 14

NOVOST! SAMO DIN 49'50

št. 62.300 Anker-ura Pravi švicar. stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s pismeno garancijo

Din 49.50

št. 62.301 Ista s osvetljenimi kazalci in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki ga vam pošlje brezplačno in poštne prosto

H. SUTTNER

Ljubljana 6

Lastna protokulirana tovarna ur v Švic.

